

NATURFOTOGRAFEN

Nummer 1, 2016

Medlemsblad for BioFoto - forening for naturfotografer
www.biofoto.no

INNHOOLD

Leder	3
Vårvind	4
Øystein Søbye	10
Finnskog-tur	22
Åpne nye dører	26
Nøtteliten	30
BioFoto på Island	36
Løvfrosker	40
Urbane falker	42
Landstreff Smøla	44

52	Farger
54	Bildestafetten
56	Dårlig omdømme
60	Fotokonkurransen
63	Bok om Børgefjell
64	Norsk Naturfotografi
67	Natur og filosofi
68	Nytt fra BioFoto
69	Nytt fra BioFoto Sverige
70	BioFoto kontaktadresser

Kjære biofoting

Når du leser dette er det like før det braker løs med ny fotofestival på Ski. Jeg har som leder i BioFoto hatt gleden av å være med på oppstarten av denne festivalen, og jeg er blitt positivt overrasket over denne festivalens kvalitet hver gang. NNFF er en stor inspirasjonskilde for alle naturfotografer helt uavhengig av nivå og ambisjoner. Spennvidden på festivalen er stor og forelesere er blant de beste i verden innen sin «sjanger». Det er helt klart et «must» å ha vært der dersom man ønsker å få faglig påfyll i forhold sin egen fotografering. Et like viktig punkt med festivalen er at man treffer likesinnede og ganske mange av dem også. Det er ikke for ofte en naturfotograf gjør det, og derfor er det et viktig sosialt møtested i en slik festival. NNFF er kommet for å bli. Kvaliteten på festivalen og spennvidden i programmet gjør det interessant for alle og sikrer festivalens eksistens. God fornøyelse til de som skal dit.

Og sitter du fortsatt på gjerdet så kan det være for sent i år, men da er du nok tidlig ute til neste år...

Ola Arnfinn Loe

Naturfotografen 1/2016 31. årgang

Redaktør: Pål Brenne

Korrekturleser (norsk): Ann Forberg

Adresse: naturfotografen@biofoto.no
Pål Brenne, Sletta 27, 1920 Sørumsand, tlf 41204646

Bilder og tekst:
Manus skal leveres i Word-format via e-post. Redaksjonen forbeholder seg retten til å redigere/forkorte i manus. Bilder og tekst kan også legges ut på foreningens web-sider. Digitale bilder på CD returneres ikke.
Bildene lagres uten oppskarping, i adobe rgb beste kvalitet jpg (12 eller fine). Bildene sendes via dropbox, filnedlasting eller på CD i posten.

Abonnement:
Naturfotografen utkommer med fire utgaver i året. Medlemmer i BioFoto får bladet gratis. Priser for abonnement: Norske firmaer, offentlige etater etc. kr. 250,- pr år.

Forsidefoto: Pål Brenne

Vårvind

Tekst og foto: Kai Jensen

Sangsvane

*Den er som et kjærlig smil fra en venn,
en varm klem, som får is og snø til å smelte.
Nå smyger den seg inn i skog og fjell, puster liv i stort og smått,
vårvinden.*

*Den kommer ikke alene,
på små tynne vinger har de fulgt etter,
rødstrupa og sisik, linerla og trosten.
De vet det gjelder å være først.*

*På spillmyra har Orrfugln kjent at noe er på gang,
allerede tidlig i februar kjente den det,
den yrende følelsen av kåthet, som kommer en gang i året.
I april er den bitende kulda byttet ut med varm vårvind,
en vind som kjærlig stryker gjennom orrhanans fjær.
Kåtskapen når nye høyder og bringer den helt ut av forstand.*

*Ungtiurn er stresset nå, styrt av noe den ikke kan forklare,
den bare vet, at inne blant de høyreiste furukjempene, det er der
det skjer.*

*Den er kåt og gal, skjelver i hele kroppen, men har vett nok til
å holde seg i utkanten av leiken, i god avstand til de ivrigste
slosskjempene.
Den gjør noen hopp, sjoer og sager, han veit det ikke er hans år
i år.*

*Beskyttet under et godt lag med snø har du ligget og ventet,
en naken og unnselig liten knopp.
Øynene er lukket, det er stille og mørkt.
Så kjenner du varmen, det første lyset, og det begynner å krible.
Vårvinden har pustet liv i deg.
Sakte løfter du hodet opp gjennom vissent løv, du strekker deg
mot
varmen, mot lyset.
Kledd i din blå kjole møter jeg deg igjen, min venn blåveisen.*

*Jeg sitter på en tue og løfter blikket opp,
kjenner den varme vårvinden stryke mine kinn.
Oppe på himmelen danser små hvite skyer forbi,
det er vårvinden som har det travelt, den feier over landet
fra sør til nord.*

Vårvind, hva var vel livet uten deg.

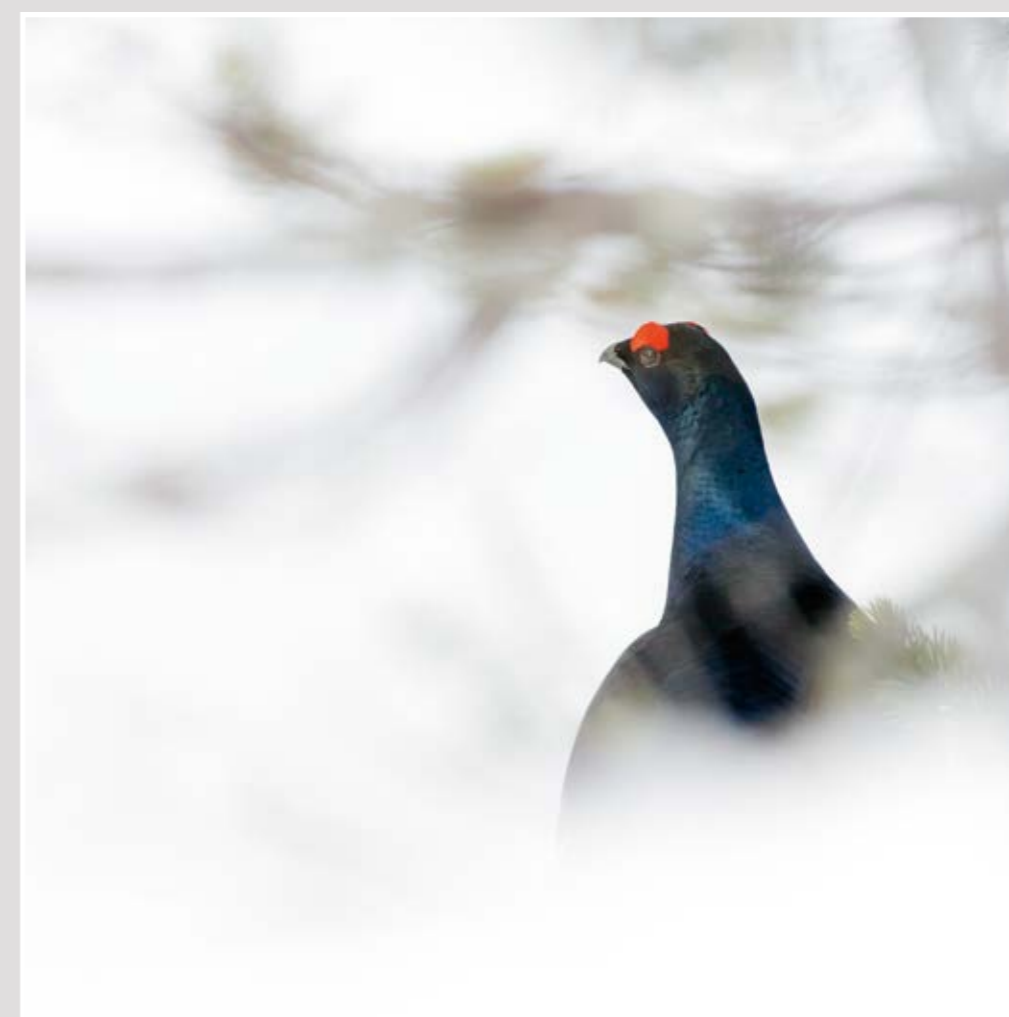
Vårsmelt

Vårvind i hvitveisenga.

Blåveisen har tatt finkjolen på.

Orrhanen er klar for vårens vakreste eventyr, orreleik.

Gjøkesyre, en lysende fargeklatt på den mørke skogbunnen.

Linerla en uredd venn.

Parringtid i froskedammen.

En naturromantiker med mye attåt

Øystein Søybe er en av våre mest produktive naturfotografer med en lang merittliste. Han har gitt ut 12-14 bøker og var sterkt medvirkende til å dra i gang medlemsbladet til BioFoto, naturfotografen på 80 tallet.

Et flott kulturlandskap på Roven i Fet holder Øystein til et koselig rødmalt hus helt i skogkanten. Han er opprinnelig fra Lørenskog og har hatt Østmarka som nærmeste nabo og tumleplass til godt voksen alder, men nå har han slått rot i mer landlige omgivelser rett øst for Glomma i Fet. Jeg blir ønsket velkommen og det tar ikke lange tiden før praten går engasjert om naturfoto og Øyeren som er det området han de siste årene har brukt mest tid.

Lang karriere

Øystein tok sjansen og sa opp den faste jobben sin i 1992 for å leve av naturfoto på heltid. Siden har han hatt naturfoto som sin hovedinntektskilde. Han har vært medlem av Norske Naturfotografer i nærmere 20 år og leverer og selger bilder via bildebyrået NTB Scanpix. Han har sittet i Juryen i Fotojakt / NM i Naturfoto siden 1994 og har dermed hatt en særdeles god anledning til å følge utviklingen av Norsk Naturfoto de siste tiårene.

Tekst: Henrik Strømstad

Øystein Søybe, foto Henrik Strømstad

Mot Flakstadstranda i Lofoten. Scann fra 6x12. Toyo Field Camera.

Varangerhalvøya. Nikon D70.

Flakstadstranda i Lofoten. Scann fra 6x4,5. Mamiya 645

Starten i Østmarka

Jeg husker godt første gang jeg møtte Øystein, det må ha vært i 1986 eller 1987. Jeg hadde akkurat kjøpt mitt første speilreflekskamera for konfirmasjonspengene og var engasjert med fiskekultivering i Østmarka i regi av Lørenskog Jakt og Fiskeforening. Tilfeldigvis var faren til Øystein en ledende skikkelse i dette arbeidet i marka og ga oss ungguttene allsidige oppgaver som kalking, rusefiske og etter hvert fiskeoppsyn. På en av disse turene kom Øystein innom koia vi hadde som base ved Nordre Krok vann. Han hadde en enorm sekk, og enda større stativ spent på siden av sekken og rundt nakken hang kamera med noen som for meg fortonet seg som en enorm telelinse. Etter hvert ble jeg bedre kjent med Øystein og jeg tok til meg alt av lærdom når vi møttes i marka. Husker spesielt godt en forsommerdag vi sto på toppen av en ås i hjertet av marka. Jeg prøvde på frihånd med teleobjektiv å forevige motlyset i bjørketrærne. Da hører jeg strengt fra Øystein, bruk alltid stativ når du kan, da blir bildene bedre! Og akkurat dette kjennetegner Øystein. Grundighet og solid håndverk har alltid preget hans bilder og ikke minst bøker.

Bokkarrieren

Øystein fikk naturinteressen tidlig fra sin far som var engasjert i fiskekultivering i Østmarka. Han travet etter hvert Østmarka på kryss og tvers på jakt etter motiver. Motivene ble mange og resulterte etter hvert i den første boka Fluefiske i Skogens stille vann med tekst

av Alf Rønneberg og foto og design av Øystein Søybe. Boka har blitt en klassiker innen norsk fiskelitteratur, og var hovedbok i Bokklubben villmarksliv i 1995. Det er sikkert flere grunner til at denne boka ble en suksess. Men sportsfiskelitteratur med profesjonelle og gjennomarbeidede bilder som i denne boka, var noe nytt og gjorde at denne skilte seg positivt ut fra mengden på denne tiden.

Dette ga naturligvis mersmak og var starten på en lang

Døråldalen. Scann fra 6x4,5. Mamiya 645.

Vill norsk ulv. Nikon D3S. 500/4 med 1,4x.

rekke bøker. Bak syv blåner og Norge Rundt er to av hans mest solgte bøker. Med bøkene Smak av Romerike og Eventyrlige Romerike som ble gitt ut i 1999 og 2000, hadde han eventyrlig suksess med opplag på over 10 000 eksemplarer på begge. I dag er opplagstall av dette kaliberet på naturbøker bare ønsketenkning dessverre, tidene forandrer seg.

Miljøet i BioFoto

Øystein startet så smått med naturfoto på begynnelsen av 80 tallet, men det ble først skikkelig fart på sakene

etter at han ble medlem av BioFoto og fikk inspirasjon fra andre med samme interesse. Han ble fort en viktig del av miljøet og ble nesten umiddelbart valgt inn som sekretær i foreningen. Sammen med blant annet Jan Rabben, Bjørn Rørslett og Øivind Leren var han blant de som sto i front for å heve BioFoto fra å være en liten forening med langt under 100 medlemmer til å bli en stor forening med mer enn 300 medlemmer. Dette resulterte blant annet i at oppstarten av Naturfotografen, BioFotos medlemsblad. Øivind Leren tok ansvar med å være første redaktør. Noen få år senere overtok Øystein stafettspinnen som redaktør

Nordre Krovann i Østmarka naturreservat. Nikon D800

Orreleik. Nikon D3s med 500/4 og 1,4X

Rødrever. Gildeskål. Scann fra småbildefilm. Nikon F3.

av Naturfotografen, og holdt det gående i nærmere 10 år. På disse årene ble grunnlaget for det flotte medlemsbladet vi i dag holder i hånden lagt. Når jeg spør hva det var som virkelig gjorde han interessert i naturfoto, trekker han frem et fotokurs i regi av Asle Hjelbrekke i Jotunheimen i 1985, dette ble det virkelige vendepunktet sammen med det fine miljøet i BioFoto.

Naturromantiker

Når man blar i bøkene til Øystein og ser på bildene, er det landskapsbildene og de flotte kulturlandskapene som

dominerer. Solid fotohåndverk på alle måter, gjennomførte komposisjoner og klare farger. Når jeg spør, fornekter han på ingen måte at han er en naturromantiker og lar sjelden en flott solnedgang passere uten å feste den til minnebrikka. Men Øystein har også blikk for detaljer og ikke minst kulturhistorie som også kan ses igjen i motivene hans.

De beste bildene

Når jeg spør hva som er hans største opplevelser som naturfotograf, blir Øystein ivrig. Med så mange døgn i naturen med kamera er også opplevelsen og ikke minst blinkskuddene mange. Han har alltid ivret for å vise hvor flott natur vi omgir oss med på Østlandet og ikke minst Romerike. Men når jeg utfordrer han på hans største opplevelse og blinkskudd på nytt er det to situasjoner han setter øverst på listen.

Øystein forteller om en tur til Nordland på begynnelsen av 90-tallet hvor han fikk besøk av et revekull ved teltet. Revene ble etter hvert mer og mer tillitsfulle, og etter flere dagers jobb med de sjarmerende rødrevene fikk han noen fantastiske miljøbilder av revene i frodig Nord-Norsk natur. Bildet fikk gull i Fotojakta og kom på andreplass under kåringen av årets naturbilde i 1992. Tror de fleste som var aktive innen naturfotomiljøet på den tiden husker dette bildet. Selv i dag etter 25 år holder dette bildet mål og kan med rette kalles en skikkelig klassiker.

Hønehauk på føringsplass. Nikon F3.

Vårflom i Nordre Øyeren naturreservat. Fotografert fra småfly. Nikon D800 og 35-70/2,8.

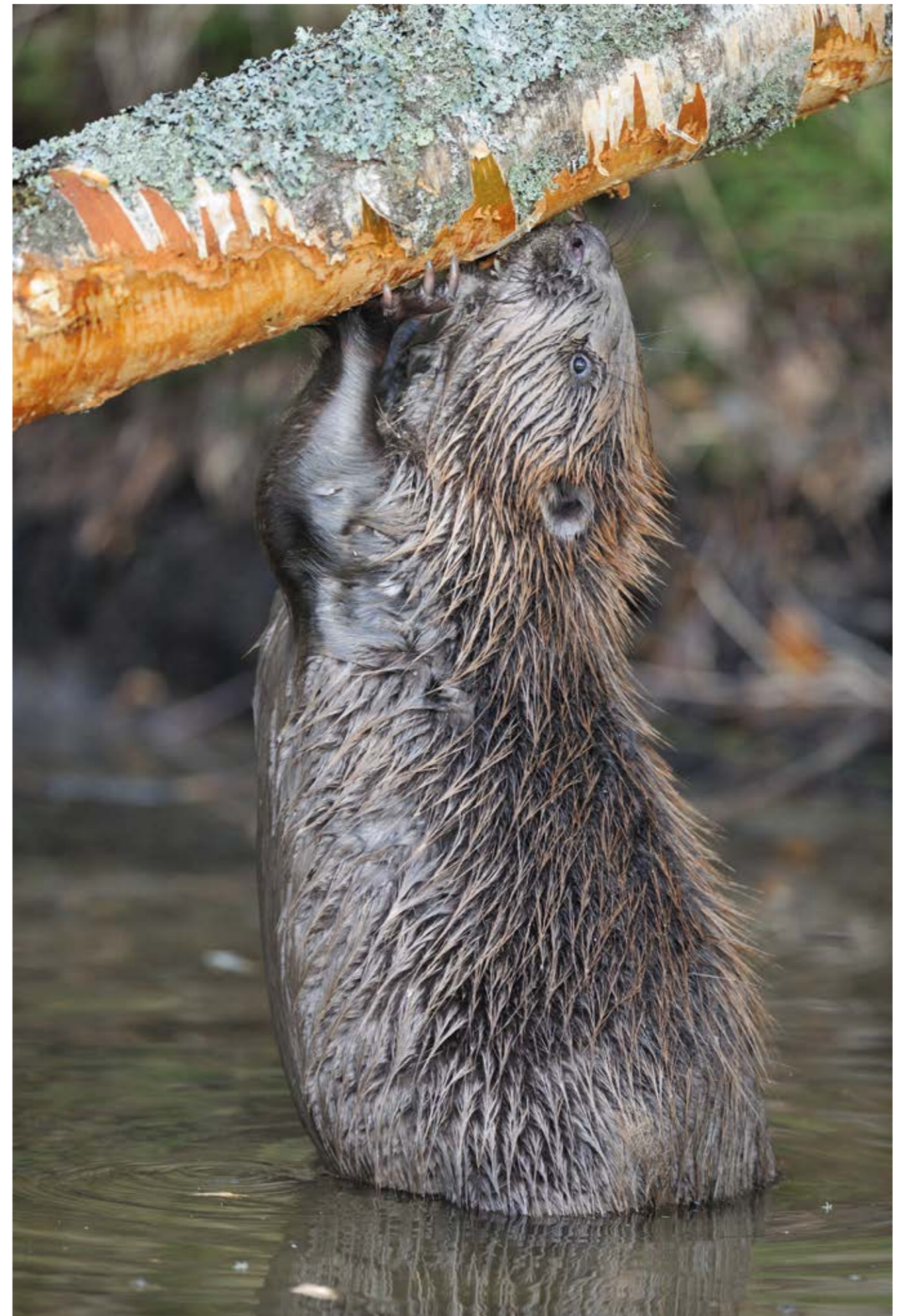

Revirkamp mellom knoppsvaner. Leira i Skedsmo. Nikon D3s og 500/4 med 2X.

Kajakkpadlere i Nordre Øyeren naturreservat. Grab fra videofilm. GoPro Hero 3+ og Phantom 2 drone.

Bever i Nordre Øyeren naturreservat. Nikon D3S og handholdt Nikon 500/4 med 1,4X.

Men den aller største naturopplevelsen kom typisk nok nærmest i hans egen bakgård. Øystein forteller selv. Jeg lå på orreleik bare noen kilometer fra der jeg bor. Alt lå til rette for en fin morgen og orrfuglene landet på myra allerede i god tid før det var fotolys. Jeg hadde valgt å ta med en klappstol i kamouflasjen for litt mer behagelig kunne følge alt som skjedde på myra også når det ikke var spill. Så når orrhanene lettet etter det første grålysningsspillet ble jeg sittende og følge med i håp om kanskje en rev eller elg skulle passere. Så ser jeg et dyr bak noen trær i øyekroken på vei ut på myra. Tror først det er en hund, men når den kommer ut i fritt lende er det ikke tvil, det er ulv! Heldigvis sitter jeg klar ved kamera og idet ulven passere bak en liten furu vrir jeg forsiktig objektivet i riktig retning. Selv om det er god avstand fra kamouflasjen til ulven setter den øynene rett i kamouflasjen når jeg tar det første bildet. Det er utrolig forsiktig og sky og jeg rekker bare et bilde til før ulven endrer retning og lunter videre. En fantastisk opplevelse som resulterte i et sjeldent flott motiv; vill norsk ulv i sitt naturlige miljø.

Øyeren

De siste årene har Øystein konsentrert mye av sin fotografering til Øyeren og Nordre Øyeren Naturreservat. Dette unike området som også er Norden største

innlandsdelta skiller seg fra alt annet vi har i Norge. Øystein har i samarbeid med Sverre Solberg i flere år jobbet med en bok som fikk tittelen Øyeren og elvene. En bok som ikke bare tar for seg Øyeren, men også innløpselvene på Romerikssletta, fra Minnesund til Solbergfoss. Et praktverk illustrert med bilder ikke bare av naturen og dyrelivet, men også av brukerne som fiskere, ornitologer, padlere og turfolk. Boka ble gitt ut i 2012.

Så fort bokprosjektet var ferdig satte han i gang med et bildespill om området på oppdrag for Fetsund Lenser og Nordre Øyeren Våtmarkssenter. I forbindelse med dette prosjektet startet Øystein med dronefotografering for å få bilder og dokumentasjon av dette unike området. Dette ga nye og spennende bilder og tydeligvis mersmak. For nå er Øystein i gang med et filmprosjekt også om Nordre Øyeren. Med fylkesmannens dispensasjon fra vernebestemmelsene brukte han i to år drone i filmprosjektet.

Selv om Øystein har vært en del av naturfotomiljøet i nærmere 30 år, har han på ingen måte stagnert. Han har på mange måter bidratt til utviklingen innen Norsk Naturfoto med å være engasjert i både BioFoto og NN. Han har også bidratt med å fremme Norsk Naturfoto gjennom alle bøkene og med bilder og tekst av høy kvalitet.

Stikkemygg. Nordre Øyeren naturreservat. Nikon D3s og 35-70/2,8.

Dalen Villmarkssenter

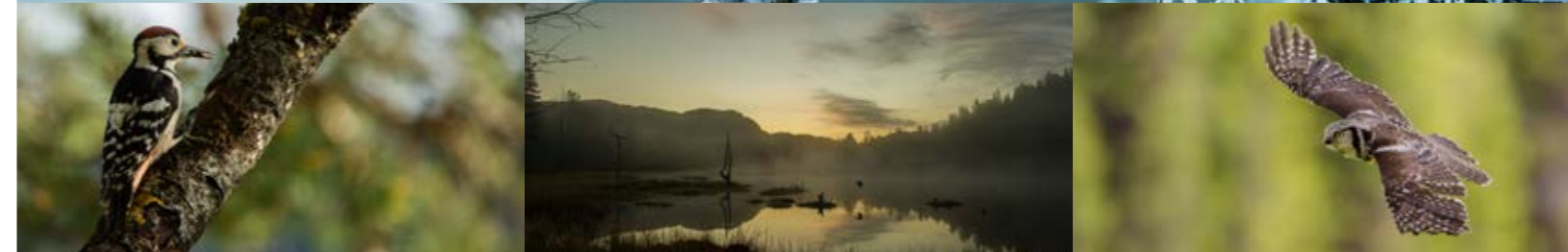
- naturfotografens mekka!

Dalen Villmarkssenter byr på fotogene øyeblikk hele året i ei naturperle uten sidestykke! Dette er et perfekt sted for nybegynnere til å utfolde seg med sakkyndig hjelp om ønskelig. Tilrettelagte skjul står klare til deg, og blinkskuddet er bare et klikk unna! Positiv og bratt læringskurve gjennom aktive dager og fine foredragskvelder! Vi har objektivutleie i samarbeid med Stavanger foto.

Sommeren 2017 kan du bli med på workshop med fotograf Jørn Areklett Omre! Benytt muligheten til å oppleve naturlige høydepunkter på rekke og rad gjennom god veiledning og ikke minst en hyggelig sosial ramme.

Dalen Villmarkssenter byr på et vilt og vakkert landskap med fossefall, våtområder, dype skoger og en naturlig mystikk. Her møter du et variert dyre- og fugleliv.

E-post: jostein@hovdmyra.no
Tlf.: 900 65 976

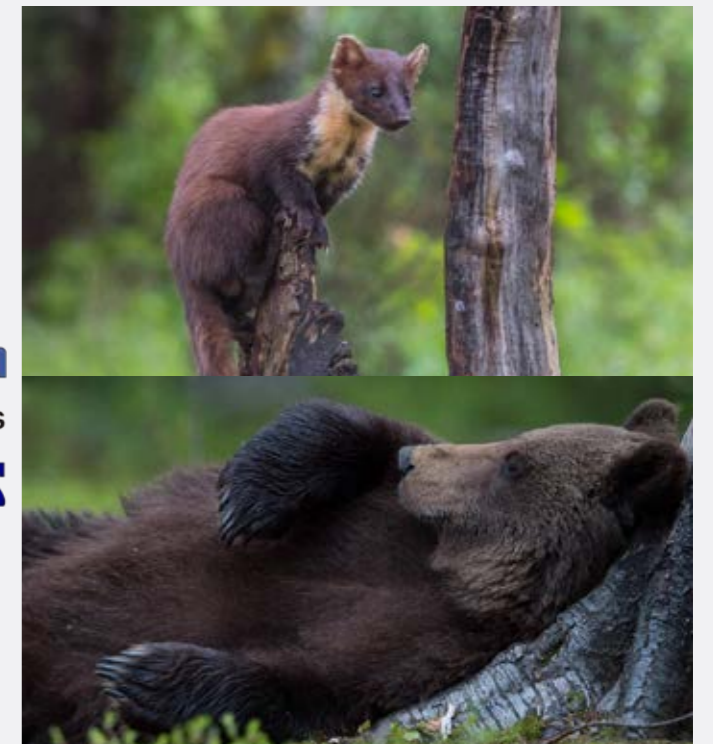
Naturfotospesialisten!

Stavanger foto er en av landets største fotobutikker. Vi er en ledende faghandel innen fotoutstyr som samarbeider med flere av landets mest kjente naturfotografer.

Våre ansatte har betydelig erfaring fra natur- og dyrefoto, og vi vet derfor hvilke utfordringer naturfotografen møter. Med riktig utvalg og stor produkt- og fagkunnskap kan vi hjelpe deg med råd og anbefalinger både før og etter kjøp.

Som PRO-dealer for blant annet Nikon og Canon er vi prioritert ved levering av nye produkter, og lagerfører selv de største og tøffeste objektivenes og kameraene. Vi kan også ta det gamle utstyret ditt i innbytte, og har stadig spennende ting for salg brukt.

Stavanger foto
www.stavangerfoto.no

Fototur til Finnskogen

– en årlig tradisjon.

I sin tid var vi en gjeng med naturfotoentusiaster som pleide å samles ved Østensjøvannet for å fotografere. Carsten Arnholm var en sentral person i dette miljøet. Gruppen fikk navnet «Toppdykkerklubben», et navn som etter hvert

behovet for å dra andre steder meldte seg. En rimelig aktiv, indre kjerne; Carsten Arnholm, Geir Midtgaard, Gro Kongsten, Ketil Knudsen og undertegnede organiserte turer til blant annet Runde, Mølen, Skagen og til Finnskogen.

Finnskogen skulle bli en stor suksess og en årlig

ble endret til «Dykkerklubben Topp», med andre ord en svært uformell og upretensiøs forening, hvor krav til svømmedyktighet var irrelevant

Tekst: Kjell Germeten

tradisjon. Tema er forfall – naturen som tar alt tilbake; nedfalne trær, dyrket mark og forlatte hus. Området på begge sider av grensen i Värmland og Hedmark, har fått navn etter finskættede Innflyttere som ryddet skog og bygde seg småbruk. Det var karrige forhold,

«Vidar imponerte forsamlingen med dette bildet av en praktfull hvit elg. Bildet var tatt på vei til treffet vårt. Utover kvelden ble Vidar utsatt for et betydelig press for å avsløre lokaliteten, uten at det lyktes.». foto Vidar Svarttjernet

«Når de tobeinte flytter ut, overtar de firbeinte» foto Øyvind Antonsen.

Foto: Kåre Hoftvedt

Røgden, foto: Unni Fonneland

Gruppebildet. Deltagerne på turen. Fra venstre foran: Jon Kamphaug og Unni Fonneland. Fra venstre bak: Jon Bruce, Øyvind Antonsen, Kåre Hoftvedt, Steinar Bekkevold, Ketil Knudsen, Kjell Germeten, Geir Midtgaard og Vidar Svarttjernet.

Spurvugle, foto Ketil Knudsen

fattigdom og slit. Bygningene står forlatt igjen i dag, ofte til nedfalls, med natur som krever mer og mer tilbake. Sånn sett er dette langt på vei naturfoto, og motivene er mange og varierte.

Første tur ble foretatt senhøstes 2009 og er gjentatt fire ganger i årene etter. Vi var heldige og fikk med Øyvind Antonsen som resursperson og kjentmann. Øyvind er lommekjent i området og har vært på fotojakt der i mange år. Vi kom med andre ord til dekket bord, og Øyvind delte romslig med seg av sine «jordbærsteder».

Årets tur fant sted første helgen i november. Vi var 10 personer som overnattet på stedet Mattila, rett over grensen på svensk side. Sosialt samvær på fredag, fotografering, bildevisning og festmiddag på lørdag. Det var veldig hyggelig og interessant, og det ble mange bilder. Noen av bildene fra denne turen er det du ser her.

Kjøkken for sin tid, foto: Geir Midtgaard

Finnskogsloftet, foto: Ketil Knudsen

Naturen tar seg inn i et forlatt hus. Huset er standhaftig, men naturen har ingen hast. En vindusrute blir knust, en planke gir etter og en dør åpner seg. Så er mulighetene der: Vann siger inn, mose og lav kryper innover og maur og andre insekter finner et nytt hjem. foto: Kjell Germeten

Åpne nye dører!

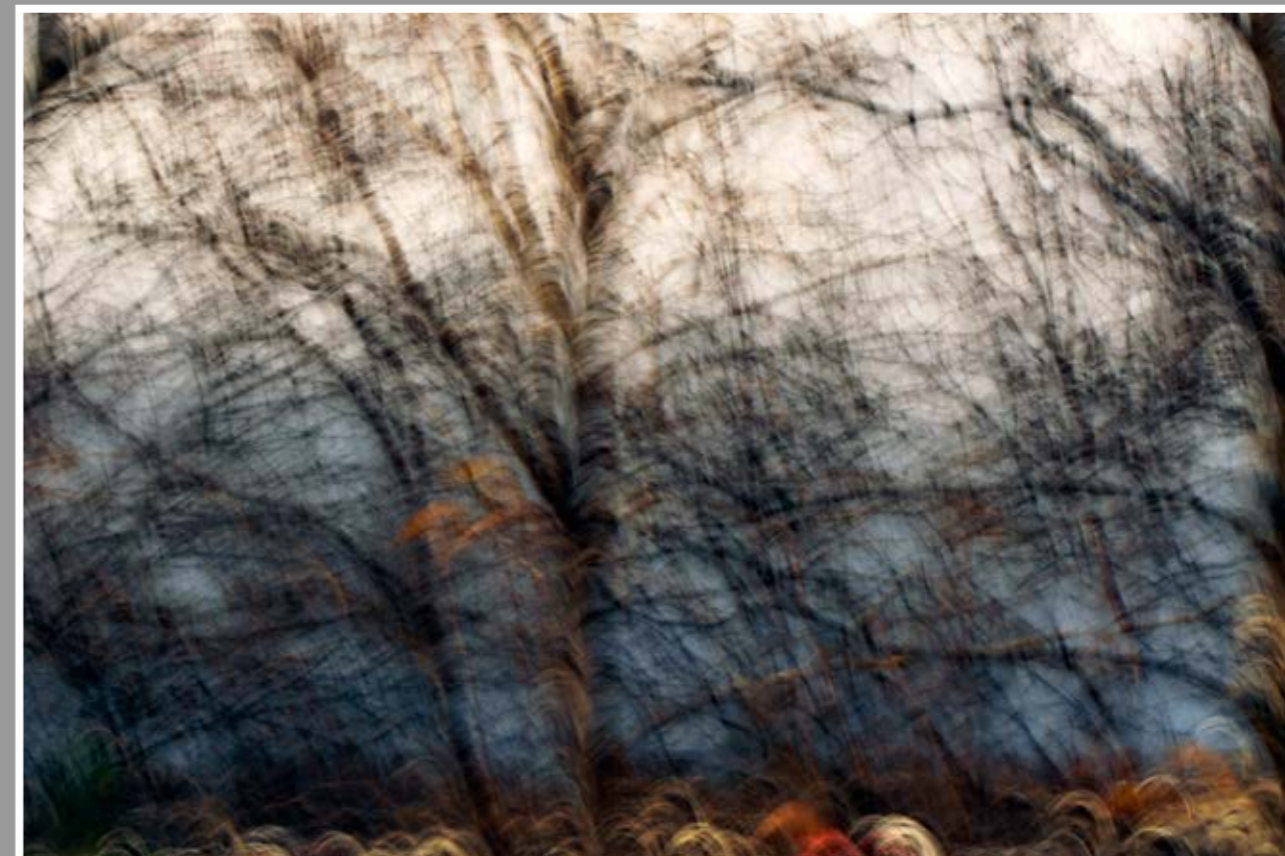
Inspirasjon, kreativitet var ordene som lyste opp på plakaten til Lars Andreas Dybviks workshop i Innerdalen.

Åpne nye dører, det er nesten en magisk setting. Det er befriende når en slipper alle tankene på hvordan et bilde skal være.

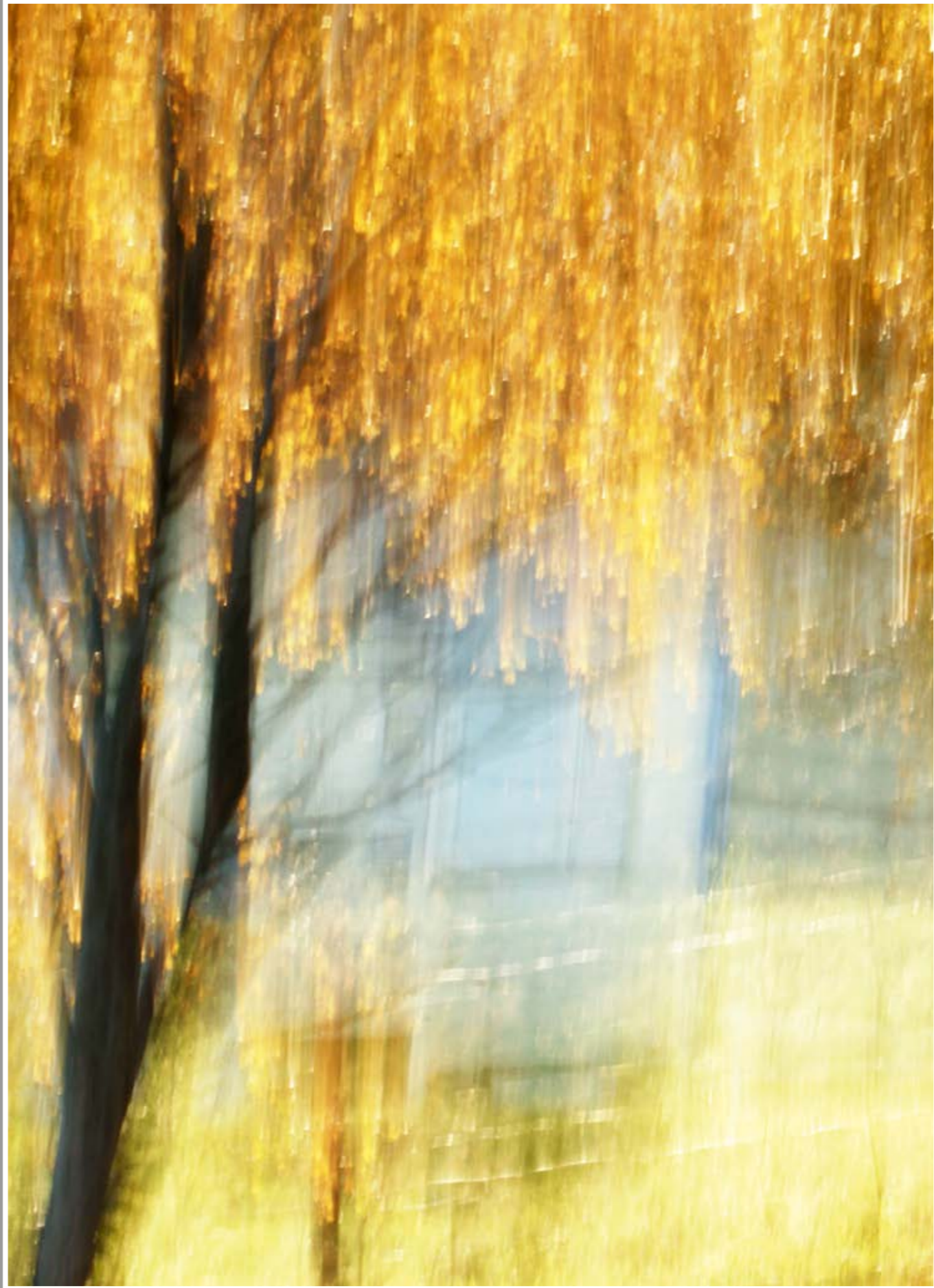
Det sitter alltid en liten «men» på skulderen, hvordan skal en klare å være nyskapende og kreativ i den bildeflommen som møter en hver dag på nettet? Er det virkelig mulig å komme med noe som ikke er skapt tidligere?

Alle tankene og ideene ligger der lenge etter at kurset er ferdig. Kunsten blir å mane disse frem i senere stunder. Jeg vet i alle fall at jeg har verdens beste hobby. Etter en arbeidsdag er det bare å ta med kameraet på tur og prøve på sin egen måte å få stemningen og årstidene inn i bildene. Det er alltid kjekt å være i «flytsonen» der tid og rom er borte. Det er da de spennende bildene kommer frem.

Tekst og foto: Hilda R. Bjerkestrand

DA NØTTELITEN VAR PELS FOR RIKE GROSSISTFRUER

Nøtteliten bor i toppen av et tre, han gjør så mange rare hopp fra tre til tre. Alf Prøysens vise har gjort ekornet udødelig. For femti år siden var pelsen ettertraktet blant rike grossistfruer.

Tekst: Tor Haaby
Foto: Rolf Selvik

Noen nærmere presentasjon av ekornet er vel ikke nødvendig? Hva vet vi egentlig om ekornets rolle i kulturhistorien? Denne artikkelen gir noe svar. Presentasjonen bygger på en rekke artikler og oppslagsverk, samt nyere forskningsresultater fra Sverige. Skogmuseets bibliotek i Elverum er et godt utgangspunkt for dem som vil skaffe seg mer kunnskap. Den som er interessert i nyere forskning vil få svar på mange spørsmål ved henvendelse til det svenske forskningsmiljøet i Grimsö. De fleste arter av betydning er det skrevet bokverk om, men ingen har samlet ekornets historie mellom to permer.

Pels for grossererfruer

Det er først og fremst pelsen som i tidligere tider ga ekornet høy status. Vinterpelsen, eller gråverk, som er betegnelsen blant pelshandlere har rike tradisjoner. Skriftlige kilder går helt tilbake til Snorres kongesagaer. Gråverk var blant annet ettertraktet som undertøy. Pelsen ble regnet som så fin at den ble brukt som nattserk av den svenske dronningen på 1600 tallet. For 100 år siden fikk omsetningen et kraftig oppsving. Prisene var eventyrlige, og bestanden var så stor at skinn ble eksportvare.

Den som tar seg tid til å lese statistikk vil finne ut at ekornet har en lignende bestandsvariasjon som rypen. I 1927 ble det eksportert skinn for 1,5 millioner. I 1932 var eksportverdien redusert til 41.000 kroner. I 1935 var det nytt kronår. Det året står oppført med 560.000 skinn i eksportstatistikken. Det er ikke bare antall som har svingt. Mellom 1922 og 1939 varierte prisen fra 77 øre til fem kroner.

På 1920- og 1930- tallet var ekornjakt langt mer lønnsomt enn å hogge tømmer. Til tross for gode priser, var jegerne så fattige i de harde 30- årene at de ikke hadde råd til mer enn halv kruttladning til sine patroner, ifølge et notat fra Nord-Torpa.

Ekornjakt var attraktivt helt fram til begynnelse av 1960-tallet. Så sent som i 1946 ble det eksportert 324.000 skinn. Det siste året av betydning var 1963, da ble det eksportert 21.000 skinn. I siste halvdel av 1960- årene døde interessen for skinnhandel og jakt ut. Siste året med statistikk er 1967, da var eksportverdien bare 4000 kroner.

Ekornskinn er ikke lenger handelsvare får vi opplyst ved

Oslo skinnauksjoner. Brødrene Bjerke i Oslo var en av de store aktørene i skinnomsetningen. Der får vi vite at det trengs 300 skinn til en kåpe. På 1950- tallet var prisen rundt 7.000 kroner, det tilsvarte femti prosent av prisen på en folkevogn. Pelskåpe fra ekornets russiske slektning, Sobel, koster til sammenligning flere hundre tusen kroner, målt i dagens pengeverdi.

I Finland var pelsen så verdifull at jegerne unngikk kuler og krutt. Finnene jaktet ekorn med armbrøst, ladet med spesiallagede "ekornpiler". Pila var butt i enden slik at ekornet bare ble slått i svime uten at det ble skader i pelsen.

Store bestander som forsvant

De siste årene har det kommet mange teorier om hvorfor ekornet har gått dramatisk tilbake de fleste steder. Tidligere var det klare sammenhenger mellom kongleår og ekorninvasjoner. I Olaus Magnus historie om de nordiske folk, utgitt i 1555, fortelles det om ekorn som opptre like tett som fiskestimer i vannet.

Til tross for flere gode kongleår på 1990-tallet, har det ikke blitt noen stim av ekorn i tretoppene slik det beskrives i gamle oppslagsverk. En eldre jeger og skogsarbeider ved Eidsvoll Værk i Hurdal mener det må være andre forklaringer enn svingninger i mattilgangen som er årsaken til at bestandsveksten uteblir i kongleår. Sist det var markert sammenheng mellom høy bestand og rikt kongleår var på midten av 1950-tallet.

I den svenske Naturskyddsforeningens årbok for 1956 går det fram at det var ekorninvasjon over store deler av Sverige i 1955. På 1940- tallet var det mange svensker

som levde godt av ekornjakt om vinteren. Man kunne tjene opptil fem ganger mer jakt enn på tømmerhogst. Svenske forskere har regnet seg fram til at bestanden i Sverige kan komme opp i åtte millioner individer i et toppår. I et bunnår er anslaget 500.000.

Jegeren i Hurdal forteller at det ble betalt opptil fem kroner for et skinn på 1950- tallet. At fangsten i et godt år kunne bli godt over ti dyr i løpet av et par timers jakttur, forteller hvor stor bestanden var. En jeger i Prestegårdsskogen i Svarstad i Lågendalen skal ha skutt 27 ekorn i løpet av en ettermiddag.

Rammet av sur nedbør?

Trond Berg, kjent fra naturredaksjonen i NRK, forteller at det ikke uten videre kan settes likhetstegn mellom kongler og god mattilgang. Analyser av kongler viser at frøinnholdet varierer. At gammel skog blir stadig mer isolert av hogstflater på alle kanter, er trolig en medvirkende årsak til at ekornet har problemer, mener Berg.

Svenske forsøk med radiomerking har avslørt at ekorn foretrekker eldre skog med mer enn 25 prosent innslag av gran. Resultatene forteller at en ekornhunn har et revir på rundt 250 mål. Hannenes revir er 1200 mål. Avstanden som tilbakelegges i løpet av en dag varierer fra 200 til 450 meter.

En annen forklaring på hvorfor bestanden ikke øker i gode frøår kan være mangel på lav. Lav er en viktig faktor som bidrar til å holde ekornboet varmt. Varm bolig er avgjørende når de hårløse ungene fødes i mars og april. I tillegg til store endringer i skogsdriften har den sure nedbøren endret livsvilkårene for mange planter og dyr. Undersøkelser viser at det er mindre lav på trærne

i områder som vender mot sør. Fra kontinentet er det dessuten kjent at nedbøren blir surere jo høyere man kommer. Tåke er ofte verre enn regn, fordi den inneholder større doser av skadelige syrer. Lav er blant de første artene som forsvinner med den sure nedbøren.

Myter og sagn

At ekornet er en mester i å hamstre mat er et velkjent fenomen. Matvanene har ført til mange sagn og historier. Gamle skogsarbeidere har fortalt at de spådde snødybden etter hvor høyt eller lavt maten ble lagret. Snøen skulle rekke opptil matlagret, men ikke over.

De store svingningene i antall har også vært gjenstand for mange teorier. En bok om jakt på Gotland fra midten av 1800- tallet karakteriserer ekornet som havfruens "kråk". "För at stäcka överflödet på dem låter hon dem vart sjunde år segla bort över havet på en barkbit mäd rumpu til sjägul", heter i beskrivelsen som forklarer hvor det blir av det store overskuddet fra gode produksjonsår. Svenske kilder har dessuten antydning at gode ekornår er et varsel om krig. Både i 1914 og 1939 var det uvanlig mye ekorn i Sverige. Store bestander av ekorn ble dessuten knyttet til misvekst og dyrtid. Når det gjelder pelsen var det ikke bare nytteverdien som tillagt vekt. Rød farge ble i tidligere tider forbundet med magisk kraft, knyttet til blod og ild. I Tyskland var det særlig viktig å drive jakt på ekorn ved påsketider, og på Kristi Himmelfartsdag. Når ekorn ble ofret ved påsketider ble asken brukt til å beskytte jorden mot sjukdom og uvær. Andre sagn forteller at døde og skadede ekorn betyr ulykke.

Doghouse pop-up kamouflasjetelt

Teltene fra Ameristep er pop-opp telt med selv bærende konstruksjon, som det tar noen få sekunder å reise.

Både Doghouse og stoltelet kommer i egen "bæresekk".

4 vinduer, brannhemmende stoff. Bunnmål 160x160, høyde 175cm.

Realtree Extra Green-HD Kamo
NÅ kr 995

Vekt 4,2 kg

Razorblind - Pop-up telt

Hurtigoppsett+ evt plugging og bardunering. Har 5 sider m/åpninger der kameralinse kan stikkes ut. Bredde i forkant ca 2,5 meter. Gjør det mulig å ligge i det utstreckt.

Vekt ca 3,5 kg.

Pris kr 1295

Lenscoat - kamouflerer og beskytter

LensCoat™ leverer linseskjulere og andre spesialprodukter som beskytter og kamouflerer kostbart kamerautstyr, både i felt og under transport. Utstyr beregnet på natur- og profoto.

RainCoat
Dekker linse og kamera. For bruk i felt. Pris fra kr 1129

BodyGuard
Beskytter kamera. Objektiv må ikke tas av for å ta av/på. Pris fra kr 290

LensCoat
Neoprentrekk for feltbruk. Gir god demping mot støt og skrap. Beskytter mot kulde. Lett å ta av/på. 100 spesialtilpassede modeller i 4 ulike mønstre. Pris fra kr 400

ThermaCell varmesåler

m/innebygget batteri og fjernkontroll

Såler som holder føttene dine med varme og komfort når du trenger det. Kan lades 500x. Batteritid 5 t på full effekt.

Pris kr 1490 - 1 års garanti

Ordretelefon
38 70 67 50

Frøautomater

Liten - 4 frøuttak kr 298

Med. - 6 frøuttak kr 359

Stor - 10 frøuttak kr 895
(Kan ta 1,75 kg frø)

XL - 12 frøuttak kr 995
(Kan ta 3,5 kg frø)

Stang til bakkemontering kr 179

Førskål til å feste under kr 179

VILTKAMERA

Kan overvåke, ta bilder og hjelpe deg til å finne de beste fotomulighetene.

Ltl Acorn 5310

Viltkamera med MMS, hurtig respons, vidvinkel, 12 MP foto og full HD video.

100° vidvinkel • 0,6 sek utløser tid • 44 stk IR dioder • PIR sensor m/20m rekkevidde

5310WA 100° - kr 1990
5310WMM 100° - kr 2890

Cuddeback Long-Range IR

Ny modell viltkamera med IR og rask utløserhastighet på kun 0,25 sek. God fotolinse og hele 20 Mpix + HD video. God batterikapasitet (opptil 12 mnd)

Cuddeback E2 - kr 2490
Cuddeback 123 m/blitz og IR - kr 2990

Stor kikkertbutikk på nett

Nikon Monarch 7 - Kvalitetsmodell

Monarch 7 har ED-glass med optisk høy kvalitet og et spesielt stort synsfelt.

Monarch 7 8x42 - kr 4490

Synsfelt 140 m, vekt 650 g

Monarch 7 10x42 - kr 4990

Synsfelt 117 m, vekt 660 g

Vädret är växlande på Island. Vi hade turen att ha uppehåll i stort sätt under hela resan. Foto: Lars Carlström

Godafoss, ett mäktigt vattenfall på norra Island. Foto: Carina Bodin

BioFoto på Island

I slutet av juli gjorde Biofoto Sverige en resa till Island.

Här stannar vi på vägen för att fotografera vildvallmo. Foto: Arne Berneklint

Vi hade planerat att åka runt Island, det är ca 140 mil. När vi slutligen var tillbaka i Reykjavik hade vi kört 275 mil. De tre mest frekventa orden på resan var "magiskt", "dubbelmagiskt" och "världsklass". Vi startade med en tripp ut till Blå Lagunen, en fantastisk plats med många sköna motiv. Nästa stora mål blev Thingvellir, där den europeiska kontinentalplattan möter den nordamerikanska. Magiskt.

Sedan styrde vi målet till Gullfoss, en megaattraktion på Island. Återigen magiskt. Mycket folk. Men en återtripp mycket tidigt på morgonen efter hade vi vattenfallet för oss själva. En annan sevärd sak var ju naturligtvis Geysir, som sköt upp sina vattenkaskader var 5:e minut.

Text: Arne Berneklint, Stockholm

Carina hade hört talas om ett fantastiskt vattenfall som vi letade efter, men inte hittade. Men Carina gav sig inte och dagen därpå fann vi det. Vi såg det inte förrän vi var helt framme. Magiskt, dubbelmagiskt, världsklass. Vattenfallet heter Bruafoss.

Nu styr färden till Landmannalaugar i det inre av Island. Här var det "dubbelmagiskt" som Lasse sa. Här badade vi i naturliga källor, vattnet var så varmt att man nästan brände sig på det. Här såg vi Smalnäbbad simsnäppa. Ett nytt kryss för många av oss.

Peter har hittat sin favoritplats på svarta stranden. Foto: Arne Berneklint

Ner mot kusten igen, till Seljalandsfoss, ett vattenfall man kunde gå bakom. Magiskt. Vidare mot Eyjafjallajökull, den glaciär som låg ovanför ett vulkanutbrott som orsakade kaos i flygtrafiken 2010. Glaciären var fortfarande sotig och kommer säkert vara det under många år framöver.

Sedan blev det fågelskådning, Stormfågel, Artic Tern och Lunnefågel. Dubbelmagiskt. Ett besök vid Svarta stranden hann vi också med. Här kände sig Peter hemma bland små detaljer i fin kontrast mot den svarta sanden.

Nu kommer vi till Jökulsárlón en plats i världsklass,

Svarta stranden vid Vik var en magisk plats. Foto: Peter Griph

Islandshäst som grimaserar mot oss. Foto: Thomas Atterdal

Artic Tern eller Silvertärna över glaciären. Foto: Thomas Atterdal

magisk, dubbelmagisk, superlativen haglar mellan oss. Ett ställe där den väldiga Vattnajökul kalvar ut i havet. Ett måste för alla naturälskare. Nu åker vi östra Island upp mot Myvatn en dubbelmagisk plats det också, med besök vid Europas största vattenfall räknat på volym vatten, Dettifoss. Vi gjorde ett litet räkneexempel, där vi kom fram till att Sveriges befolkning skulle kunna duscha på bråkdelen av en sekund och hela världens på några minuter. Alternativt kunde vi fylla 1300 badkar i sekunden eller 112 320 000 badkar per dygn....

Jökulsárlún, där Vattnajökul kalvar ut i havet. Foto: Lars Carlström

En svensk kastar sig dödsföraktande ut i sin lilla kajak. Foto: Arne Berneklint

Husavik en pärla uppe i norr, med möjlighet till valsafari, Vi såg Vikval och delfiner. Magiskt. Nu hade vi en transportsträcka ner till Reykjavik men hann med ett besök vid Godafoss. En svensk kajakåkare kastar sig ut i vattenfallet med sin lilla kajak. Helt dödsföraktande. Magiskt. Vi såg även Jaktfalk, då blev det tvärstopp i minibussen. Många tvära foto-stopp blev det för övrigt längst hela resan.

En helkväll i Reykjavik med boende på Snorres Hotell. God mat. Thomas och jag och Ulf kunde inte hålla oss, så vi

Med på resan förutom vi guider Thomas Atterdal och Arne Berneklint, var Carina Bodin, Ulf Eklund, Lars Carlström, Gareth Morgan, Jenny Pettersson och Peter Griph.

stack ut med en båt på ett sista möte med Lunnefågarna. Dubbelmagiskt.

Slutligen vi kryssade 56 fågelarter. Bla Svartnäbbad Islom, Islandsknipa, Smalnäbbad simsnäppa, Snösparv, Jaktfalk, Spetsbergsgås, Jorduggla, Strömand, Storlabb för att nämna några. En magisk resa vi varmt kan rekommendera.

Gullfoss, Islands nationalklenod. Ett fantastiskt vattenfall att fotografera. Foto: Arne Berneklint

De grønne løvfroskene ved Mosgården.

Vi var så heldige å få bli med en lokalkjent dansk herpetolog til en løvfrosk-lokalitet ved Århus. Dette var 30. mai og midt i yngletida

Løvfroskene kalles løvfrosk fordi de tilbringer dagen i løvet oppe i trær og busker. Om kvelden i mørkningen, hopper de ned til dammen for å kvekke og man ser dem flytende i vannskorpen på speiding etter hunnfrosk. Løvfroskene er senere ute med yngleaktiviteten enn de vanlige buttsnutefroskene og paddene. (1

Kristiansandsområdet pågikk paddeparringa i overgangen mars-april i år, 2014). Hvis man vil fotografere løvfrosk, kan man finne de ved yngledammene i mai og juni, noen ganger

Foto: Olav Didriksen
Tekst: Beate Strøm Johansen

tidligere eller senere alt etter værforholdene.

Vår danske løvfrosk-entusiast viste oss hvordan vi skulle lete etter de hvilende froskene på bladene av bjørnebærbusker i tette bjørnebærkratt rundt dammen. De kunne også sitte oppe i trærne. Når man aldri har sett en dyreart, er det ikke så helt enkelt å vite hva man skal se etter. Da den første løvfrosken ble funnet, ble det langt lettere å finne flere etterpå. Det var en stor overraskelse å se den knallgrønne, lille frosken på store bjørnebærblad tett inni lave bjørnebærkratt ispedd saftige brennesler (de var ca 1 meter over bakken). Stort sett satt løvfroskene helt stille og lot seg villig fotografere. De begynte å kravle og hoppe først når vi flyttet dem for å få bedre fotovinkler. De er nydelige dyr med store sugeskiver ytterst på tærne. Når det mørknet, hørte vi de første hannfroskene kvekke fra dammen. Etter hvert ble det et helt sangkor utover i mørket. En fantastisk stemningsfull opplevelse!

Løvfrosk heter *Hyla arborea* på latin. Arten finnes ikke i

Norge. Den nærmeste lokaliteten er ved Århus, der løvfrosk ble gjenutsatt i 1985. Det har vært stor tilbakegang i Danmark og Sverige, og løvfrosk er forsvunnet fra 97 % av de vannhullene der de fantes i 1950. Heldigvis ser det ut til at tilbakegangen er stoppet og at den samlede bestanden nå er i framgang. I Syd-Danmark og i Skåne er det i dag gode bestander av løvfrosk, og arten er ellers vanlig nedover i Europa. Hvis du vil lese mer om løvfrosk eller de andre amfibie- og reptilartene i Norden, så kan jeg anbefale «bibelen»: Norden padder og krybdyr av Kåre Fog, Adam Schmedes, og Dorthe Rosenørn de Lasson. Gads Forlag 2001.

Jakten starter fra 16. etasje

Urbane falker i infrarødt lys

Normalt foretrekker vandrefalken (*Falco peregrinus*) å jakte fra stupbratte fjellknauser. Samme krav har den til hekkeplassen. Eggene legges på en smal fjellhylle med litt småstein som eneste reirmateriale.

Derfor er ikke Jæren, med sitt flate åkerlandskaper, en velegnet biotop for denne arten. Men et byggeprosjekt på Bryne, ferdigstilt i 2009, endret situasjonen.

Et høyt kontorbygg (kalt Høghuset) ble reist i sentrum av byen. Det kan sees fra alle himmelretninger, og har svært mange gesimser knyttet til vinduer og ballkonger. Som en fjellknaus av stål, glass og betong rager den med 18 etasjer 66 m over bakken. Fasadene er glatte. Ballkongene er inntrukne med rekkverk av glass.

Ingen vet sikkert når vandrefalken landet første gang på Høghuset, men ryktene om en sjelden fugl begynte å spre seg i 2013. Siden har den/de fått mye omtale i media. En rugekasse er også montert, og fra høsten 2015 startet jeg overvåking av fuglene med diverse kamera. Ut fra bildene huser bygget trolig et voksent par. Om det blir egglegging og økning av falkebestanden i Rogaland, vil neste vår vise.

Falkene tåler i stor grad sterkt lys, bevegelser og skygger innenfra kontorene. På dagtid sitter vanligvis fuglene i ro øverst på bygget, mellom 14. og 18. etasje. Jakten foregår i skumringen, natten eller tidlig morgen, og nok et stykke fra Høghuset. Mange av byttedyrene tas med tilbake til gesimsene på ballkongene. Her parteres maten, alt fra fuglekonge, troster, vadefugler, duer og ender.

Å fotografere disse hendingene er vanskelig. Helst skal en forstyrre minst mulig. Hvor falken lander med sitt bytte, er ikke kjent på forhånd. Det er heller ikke aktuelt å bruke vanlig blitz, og selvfølgelig: Høghuset er stengt når dramaet utspilles på ballkongen.

Tekst og foto: Bjarne Emil Time

Høghuset er synlig fra alle kanter på Jæren.
Her: fra Orre, 10 km fra Bryne

Løsningen ble et viltkamera med infrarødt blitzlys, god linse og kort reaksjonstid. Gledelig har kameraet fanget flere spennende øyeblikk på kortere avstand enn 2 m.

At falker benytter høye hus eller konstruksjoner, er kjent fra mange storbyer verden rundt. Fra Norge er det lite dokumentert. Vi forstår at det er lurt å bygge tett og høyt for å spare produktiv jord. Samtidig er kanskje økt urbanisering en av grunnene til at bestanden av vandrefalk nå er god i vekst etter en dramatisk nedgang på 1950 – 70 tallet. Da pga. insekticidet DDT.

Det var vel ikke i tankene til de som bygde Høghuset.

Nattmat - ei rugde

Enkel nistepakke

Foto: Edvard Bergene

Når sentralstyret inviterer til landstreiff på Nordmøre på øyriket Smøla, inviterer vi til et opplevelsesrikt og sosialt treffsted med historisk sus «under vinger av stål og fjær».

Velkommen til landstreiff 3. - 5. juni

Smøla

- der hav og himmel møtes -

Smøla, som består av mer enn 5800 øyer, holmer og skjær, innbyr naturfotografen til opplevelser i et særegent og spennende, prærielignende kystlandskap. Hele 1/3 av Møre- og Romsdals totale kystlinje finnes her. Det er også på Smøla vårt lands «dåpsattest», nemlig kulisteinen - ble funnet. Kulisteinen er det eldste, kildeskiftet vi har i landet vårt, der navnet «Norge» for første gang er nevnt. Det er også på kulisteinen kristendommen for første gang omtales i Norge. Bosettingen på Smøla er imidlertid av eldre alder enn kulisteinen. En mener at gården Kuli kan dateres så langt tilbake som mer enn år 600 f.Kr. Da var gården trolig et lokalt høvdingsete som senere kom i kongens eie i årene rundt rikssamlingen.

På Smøla er det ni naturreservater og to landskapsvernområder. De 11 verneområdene er viktige for å bevare nasjonal og internasjonal verdifull og sjelden

Foto: Edvard Bergene

Fotoglede, Veiholmen, foto: Wigdis Wollan

Kan det bli mere Smøla enn dette? foto: Wigdis Wollan

Flo i hjertet mitt, foto Wigdis Wollan

natur. En av verdens viktigste lokaliteter for stortare finnes her, og i europeisk målestokk er øyriket et av de viktigste for oter og fugl. Mange kjenner nok til at Smøla har Europas tettste bestand av havørn, samtidig som du finner landets største vindpark på Smøla, med 68 turbiner. Et øyrike under vinger av stål og fjær.

Valen på Veiholmen, foto Dag Røttereng

Foto: Edvard Bergene

Fra vår base på Smøla Havfiskesenter på Sætran ved Magne Lillehaug, vil vi nærmest «duppe tean i den vernede stortaren». Når vi «biofotinger» er på treff vet vi hvor viktig det er å ha noe kjennskap til naturen i området slik at vi verken forstyrrer eller ødelegger. Vi har derfor invitert Olav Inge Edvardsen fra Statens Naturoppsyn til oss for å informere om den verneverdige naturen, og for å fortelle oss noe om hvilke skjøtselstiltak SNO har satt i verk de

siste fem årene. Med det som grunnlag vil deltakerne få høre et foredrag ved Espen Lie Dahl om effektene ved vindkraft og dets innvirkning på havørnen. I tillegg vil deltakerne få mulighet til å være med brødrene Lie Dahl på en uforglemmelig båtreise i havørnens rike gjennom Smøla Naturopplevelser, eller å benytte seg av det nye, flytende fotoskjulet i sene kveldstimer eller grytidlige morgentimer.

Vi samarbeider også med Wigdis Wollan og Smøla Kameraklubb om evt. fotoforedrag og lokale «guider». Når landstreffets t-skjorte skal formes ønsker vi dessuten å få frem nettopp særpreget ved stedet for landstreff-arrangementet. Derfor ble Wollan spurt om hva hun synes er det mest særpregede ved Smøla. Hun svarte raskt;

«Himmelen er høy her på Smøla. Det er her himmel og hav møtes. Vi har en svært stor bestand av havørn, og så har vi vindmøllene. Det er også veldig flatt her. Jeg vil nok likevel si at det mest særpregede ved Smøla er den høye himmelen».

På bakgrunn av Wollans uttalelse og naturbilder, og naturbildene til Dag Røttereng og Edvard Bergene (BioFoto Midt-Norge), skal Magne Myhren (BioFoto Sørlandet) i år som i fjor sette sitt preg på landstreffets t-skjorte. En spennende oppgave for en som aldri selv har vært på Smøla, men som Myhren tar på strak arm.

Hauggjegla fyr, foto Dag Røttereng

Havfiskesenteret på Sætran, foto Wigdis Wollan

Hjort på Nyjorda, foto Wigdis Wollan

PROGRAM

Fredag 3. juni

Innsjekking i rorbuene på Smøla Havfiskesenter og evt. annen, eksternt overnatting dersom det blir fullt på Havfiskesenteret

Kl. 17.45 – 18.00: Registrering og mingling (møtelokalet)

Kl. 18.00 – 18.15: Velkommen ved sentralstyret

Kl. 18.15 – 19.45: Informasjon om verneområder og skjøtselstiltak v/Olav Inge Edvardsen (SNO), og foredrag om vindparken og havørna v/Espen Lie Dahl (Smøla Naturopplevelser)

Kl. 19.45 – 20.45: Varmrett og dessert

Deretter: Mulighet for fotoutflukter / evt. flytende fotoskjul 1

Dersom du ønsker å fotografere under soloppgangen ca. kl. 03.30, er det fritt fram for en fototur på denne tiden. Meld gjerne fra hvor du går, så flere kan bli med.

Lørdag starter med frokost og nistesmøring (for hele dagen) på Havfiskesenteret. Deretter kan det bli fotoforedrag som viser noen av fotomulighetene på Smøla – ca. 30 - 40 min.

Årsmøtet starter kl. 16.00 med etterfølgende

«åpent møte». Middagen om kvelden er kl. 19.30.

Deretter blir det mulighet for fototurer i området.

Lørdag 4. juni

Havørnsafari 1 – kl. 05.30 – ca. 08.30

(forhåndspåmeldte) Evt. flytende fotoskjul 2

Kl. 08.30 – 09.30: Frokost og nistesmøring

Deretter:

- Fotoutflukter

- evt. fotoforedrag

Kl. 16.00: Årsmøte med registrering av delegater, årsmøtesaker og valg av nytt styre. Alle har talerett.

Delegatene har stemmerett.

- Åpent møte – saker «på sparket»

Kl. 19.30 – 20.30: Middag og dessert

Havørnsafari 2 – kl. 20.30 – varighet 2 – 3 timer (forhåndspåmeldte)

Kl. 20.45 → Mulighet for fotoutflukter / evt. flytende fotoskjul 3, eller «å bare være sosiale sammen» på basen vår.

Også denne natten står du fritt til å oppleve soloppgangen i Smøla-området om du ønsker det.

Søndag starter vi litt senere med frokost og nistesmøring (for hele dagen). Deretter blir det fotoutflukter frem til landstreffet uhøytidelig avsluttes der du er.

Søndag 5. juni

Havørnsafari 3 – kl. 06.00 – ca. 09.00

(forhåndspåmeldte)

Evt. flytende fotoskjul 4

Kl. 09.00 – 10.00: Frokost og nistesmøring

Deretter:

- Fotoutflukter

Kl. 15.00: Uhøytidelig avslutning av landstreffet

Det kan bli små endringer.

ALTERNATIVE AKTIVITETER – SMØLA NATUROPPLEVELSER

Havørnsafari

Deltakerne får mulighet til å delta på havørnsafari i regi av Smøla Naturopplevelser ANS, med Espen og Audun Lie Dahl. Maks 15 stk. fordelt på to båter. Hver økt på 2 – 3 timer. Første og andre økt på lørdag er forbeholdt delegatene til årsmøtet, men evt. ledige plasser fylles opp av øvrige landstreffdeltakere. På søndagens økt kan alle delta. Det er ønskelig at alle får mulighet til å delta på minst en havørnsafari. Bindende forhåndspåmelding nødvendig (se påmeldingsinfo) Pris kr 500,- pr. person. Betaling gjøres direkte til Smøla Naturopplevelser ANS under landstreffet.

Flytende fotoskjul

Smøla Naturopplevelser ANS tilbyr mulighet for å tilbringe minst 3 timer i det nye flytende fotoskjulet. Minimum 3 personer pr. økt. Tidspunkt blir sen kveld eller grytidlig morgen. Pris kr 900,- pr. person. Bindende forhåndspåmelding nødvendig. Betaling skjer direkte til Lie Dahl på Smøla.

PÅMELDINGSVALG FREDAG 3. JUNI – SØNDAG 5. JUNI

Landstreffpakke nr. 1 - Kr 1950,-

-overnatting i rorbuleilighet

-alle måltider

-t-skjorte (opplys str.)

Ønskes det vegetarrett til middag fredag/lørdag – si ifra under påmelding.

Landstreffpakke nr. 2 - Kr 520,-

-festmiddag lørdag kveld

-t-skjorte (opplys str.)

Ønskes vegetarrett – si ifra under påmelding.

Havørnsafari

Havørnsafari 2 – 3 timer - kr 500,- pr. person - betales direkte til arrangør på Smøla.

Lørdag 4. juni

Havørnsafari 1 – kl. 05.30 – varighet 2 – 3 timer (forbeholdt delegatene)

Havørnsafari 2 – kl. 20.30 – varighet 2 – 3 timer (forbeholdt delegatene – ledige plasser til øvrige)

Søndag 5. juni

Havørnsafari 3 – kl. 06.00 – varighet 2 – 3 timer (for alle)

Flytende fotoskjul

Flytende fotoskjul 3 timer - kr 900,- pr. person - betales direkte til arrangør på Smøla.

Flytende fotoskjul 1 – sent fredag kveld

Flytende fotoskjul 2 – grytidlig lørdag morgen

Flytende fotoskjul 3 – sent lørdag kveld

Flytende fotoskjul 4 – grytidlig søndag morgen

Måse ved Veiholmen, foto Dag Røttereng

Måke, foto Wigdis Wollan

HVORDAN REISE TIL SMØLA?

Fra Kristiansund N:

Fly til Kvernberget – Kristiansund N. Derfra kan man enten reise med bil (inkluderer to ferjer) eller med hurtigbåt.

Med bil: ca. 1,5 timer – inkludert to ferjer

- Ferje Seivika – Tømmervåg
- Ferje Sandvika – Edøy

Med hurtigbåt (kun passasjerer); Kristiansund – Edøy; 40 min.

Fra Trondheim:

Fly til Værnes – Trondheim. Derfra kan man enten reise med bil (inkluderer to ferjer) eller med hurtigbåt.

Med bil: ca. 200km. 3,5 timer inkl. en ferje

- Ferje Sandvika – Edøy

Med hurtigbåt (kun passasjerer); Trondheim – Edøy; 2.45 timer.

OVERNATTING OG MÅLTIDER

Sted: Smøla Havfiskesenter v/Magne Lillehaug

Overnatting

Rorbuleiligheter ved sjøen (evt. ekstern overnatting hvis fullt.)

4 – 5 pr. soverom pr. leilighet (seng/rammemadrass)

Felles stue/kjøkkenkrok/bad

Det er ikke mulig å ha bobil eller låne strøm på området. Tilrettelagt område for bobiler finnes 10 – 12 km fra Havfiskesenteret.

Måltider

-middag/dessert fredag kveld

-frokost/niste lørdag

-middag/dessert lørdag kveld

-frokost/niste søndag

Annet

Landstreffets egen t-skjorte inkl.

PÅMELDING OG BETALING

Vi må ha skriftlig påmelding med all informasjon på e-post senest søndag 17. april til Anne-Lise@biofoto.no med kopi til leif@biofoto.no Betaling senest mandag 25. april.

Din skriftlige påmelding pr. e-post til Anne-Lise (og Leif) skal inneholde:

- Navn – mobilnr – e-postadresse – lokallagstilknypning
- Er delegat / er ikke delegat
- Landstreffpakke nr 1 eller Landstreffpakke 2
- Om vegetarmat ønskes til middag
- Størrelse på t-skjorte (velg mellom M – L – XL – XXL – XXXL)
- Havørnsafari 1, 2, 3 (evt. to økter)
- Flytende skjul 1, 2, 3, eller 4

Påmelding til landstreffet er bindende når din betaling er mottatt senest mandag 25. april til kontonr. 9001.22.25880 (husk at betaling for aktiviteter i regi av Smøla Naturopplevelser betales på Smøla)

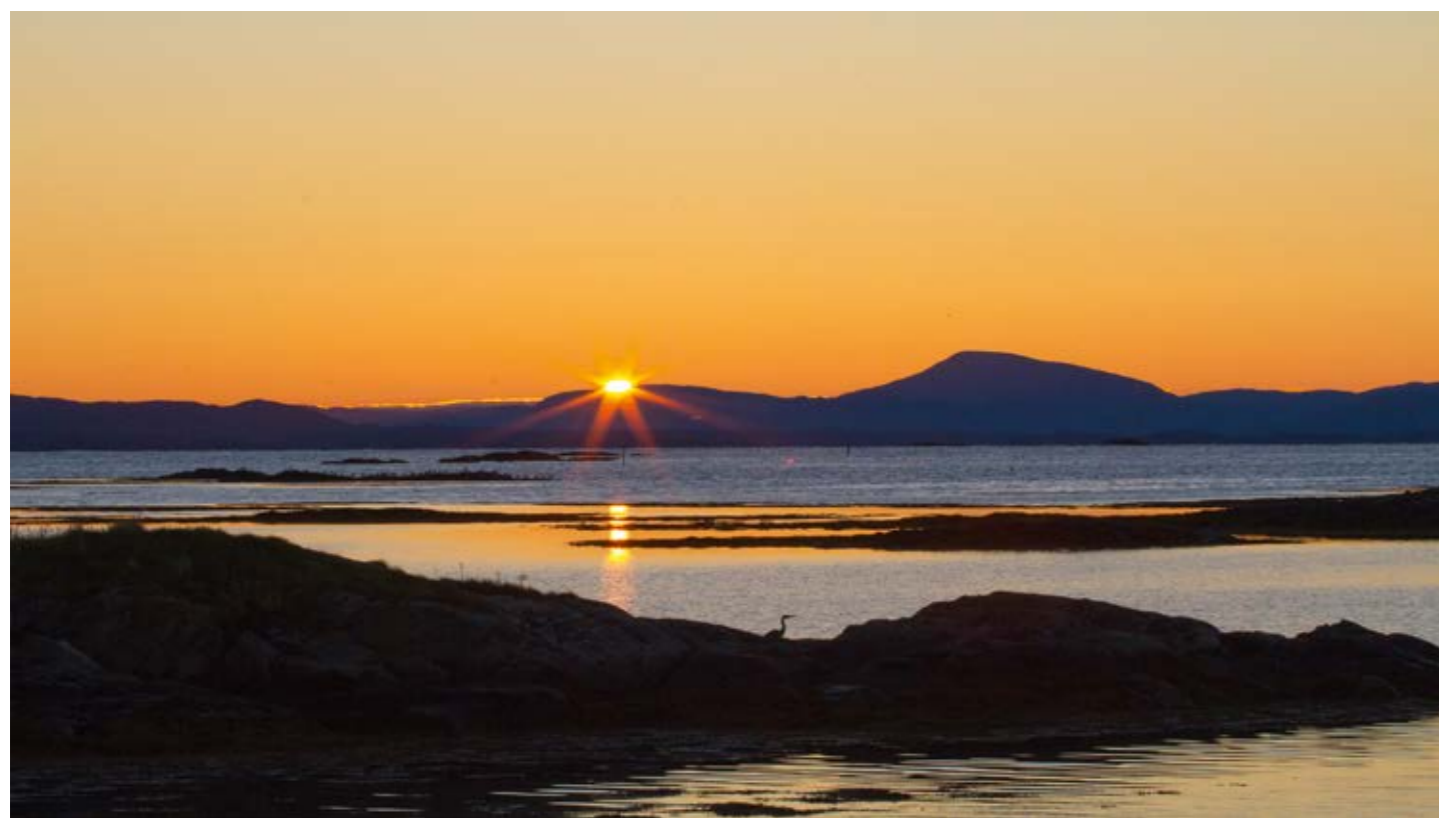
Innbetalingen skal merkes med deltakerens fulle navn og Landstreffpk. 1 eller Landstreffpk. 2.

KONTAKTINFORMASJON

Lurer du på noe kan du kontakte:
Anne-Lise Stangenes – Anne-Lise@biofoto.no – mobil: 41 20 88 93

Følg ellers med på biofoto.no og på vår Facebook-side for oppdaterte nyheter.

Vi ses på Smøla! Du er hjertelig velkommen!

Soloppgang sett fra Veiholmen, foto: Wigdis Wollan

Stille dag i Hestøysundet, foto: Wigdis Wollan

Farger

Hvorfor er de vakreste de verste?

Farger kan by på store utfordringer når man skal komponere et bilde.

Fig 1

Farger kan by på store utfordringer når man skal komponere et bilde. En blåmeis eller en blåstrupe er fantastisk vakre og fargerike fugler, men også rastløse og urolige, og bare det å feste disse skapningene til minnebrikka kan være et utfordrende mål i seg selv. Kanskje er det også nok.

Mange ønsker likevel å gi seg i kast med enda større utfordringer. De vil lage bilder som ikke bare viser det fantastiske skaperverket. De ønsker at fotografiet skal være fullstendig i seg selv. Det er et høyt mål å strekke seg mot. Det er jo så mye som skal stemme; skarphet og fokus på rett sted, komposisjon, harmoni og dynamikk. Forteller det noe? Osv.

De største utfordringene får i alle fall jeg når jeg skal fotografere ekstra fargerike dyr eller planter. Det er så lett å bli blendet av skjønnheten, og jeg glemmer bildet som bilde. Jeg vil prøve å illustrere dette poenget ved noen bilder av blåstrupe og blåmeis.

Jeg synes mye stemmer med bildet av blåmeisen (Figur 1). Blikket, det gygne snitt, linjer. Ganske bra skarphet. Og så er den så perfekt designet. Likevel er det noe som virker forstyrrende. De tre uskarpe nypene fungerer sånn tålig, selv om jeg føler de tar litt av fokuset bort fra fuglen. De balanserer også ganske godt, der den ene til venstre vokter

Tekst og foto: Magne Myhren

de to til høyre på grunn av sitt lavere tyngdepunkt. Jeg kan leve med det. Det som imidlertid er ordentlig frustrerende, er det grønne utydelige bladet som omkranser enden av stjerten. Hovedgrunnen til at dette ikke blir bra for helheten, er at grønnfargen finnes kun der. Den er ikke med på å peke på viktige elementer i bildet. Tvert imot trekker den fokus bort fra bildets interessepunkt - fuglen (og i særdeleshet øynene).

Hvordan kan dette løses? Bildebehandling? (Figur 2) Det kan fungere, men det er mange grunner til at det ikke er optimalt. For det første er det ganske krevende å få til uten at det virker kunstig eller tilgjort. Dessuten er det litt artigere å kunne si at bildet er fotografert slik det var (mange er ganske opptatt av om det er "manipulert", forøvrig en lang diskusjon i seg selv). En annen løsning kan være å lage en foringsplass, et fuglebad eller lignende der du har fullstendig kontroll på omgivelsene. Noen maler også plater i passende fargeskalaer og setter i bakgrunnen og passer på at det kommer ut av fokus.

Blåstrupen (Figur 3) fungerer etter mitt syn bedre. Her er det kun blåfargen som skiller seg ut fra resten. Riktignok finnes det også kraftige rustbrødt felt på brystet, men dette repeteres i bakgrunnen i ulike nyanser. Dessuten går disse over i diverse grønnfarger og er med på å binde hele bildet sammen. Det blå er med på å forsterke bildets

Fig 2

Fig 3

interessepunkt. Her er ingen tilfeldig, forstyrrende røde bær. Her peker alt mot fuglens bryst - selve hovedpoenget med bildet.

Til sist: Kanskje er det lettere å finne gode motiver blant mer unnselige arter. (Figur 4) Den lille fuglekongen gjør ikke så mye av seg. Men også den er vakker på sin måte - synlig for den som tar seg tid til å se etter. Den lille gule krona er bare siste hånd på verket. Og jeg som fotograf har langt færre utfordringer å forholde meg til.

Kan du være så snill å stå stille slik til jeg har funnet fram kamera, stilt inn blender og lukker ...

Fig 4

Magne Myhren

Jeg arbeider til daglig som lærer i ungdomsskolen. I tillegg til formidling interesserer jeg meg særlig for natur og å lage bilder. Jeg tegner, maler og fotograferer og jeg har et lite virke som illustratør. Innimellom er jeg heldig og kan koble alt dette sammen med det å være ute i skog og villmark. Besøk gjerne mine nettsider: magnemyhren.no, og bildeskolen.no

«Mitt fotoparadis»

Ved de første, små glimt av sagaøya langt der nede, kjenner jeg roen fylle hver centimeter av meg der jeg sitter i flysetet. Ikke noe annet sted føler jeg meg så levende og samtidig så fredfull som når jeg vandrer omkring i de åpne landskap på Island. Den samme roen kan jeg også finne i vårt eget land. Den er likevel sjelden så fullstendig tilstedeværende og altoppslukende som der.

For meg er naturen på Island som den vakreste, lyse eller melankolske tone og den dypeste, mest sjelfulle poesi. Både det frodige, fargerike og levende-, og det vide, rå, nær fargeløse, urørte og ekte i ett. Der jordens indre koker og jorden rystes flere hundre ganger daglig, og der mild vind på få minutter endres til den hardeste vinterstorm, har mennesket sitt daglige virke på naturens premisser. De sår og de høster, skaper, lever og tilpasser seg, og for meg synes de gjestfrie, ivaretakende, uhøytidelige, hjelpsomme, kreative og ekte.

For meg som besøkende to – tre ganger årlig, høstes det vakre naturen og menneskene gir kun i korte perioder. Jeg nyter det varierende lyset som danser over endeløse områder fra åpninger i skylaget, varmen fra sommersonnen «som aldri går ned», regnbygene, høstvinden, snøstormene og nordlyset. Jeg erfarer hvordan ulike årstider tilbyr meg hele fargepaletten. Jeg ser ulikt liv i linjer og lavasprekker, varierende glød i blomster, mose, høstløv og blåis, opplever yrende fugleliv, lekende revhvalper, prustende islandshester, brekende sauer, eller total stillhet. Hav, strender, utallige fosser, vulkaner, trolske formasjoner, isbreer og ørkenlandskap. Det syder og koker, er «tomt», svart eller hvitt, livgivende eller øde. Igjen og igjen...

Tusen takk, Heidi Mellingen, for at jeg fikk dele «mitt uuttømmelige fotoparadis» gjennom bildestafetten i Naturfotografen. Jeg sender det ærefulle oppdraget videre mot vest, til Anne Øverås i Rogaland BioFoto

Den berømte havertkolonien Donna Nook på østkysten av England er etter hvert blitt mer og mer avstengt pga. pågående fotografer

NATURFOTOGRAFER HAR ET OMDØMMEMPROBLEM

Nei til reirfoto

Tekst og foto: Tom Dyring

Den 19. november 2015 sendte NRK et program om en naturfotografers arbeid med å dokumentere hekkende traner på ei norsk myr. Programmet, som skulle være en del av en serie om fremstående norske naturfotografer, avslørte en hårreisende holdning til reirfotografering og en grunnleggende mangel på respekt for de individene som ble forsøkt fotografert

Tre år på rad ble hekkingen på myra avbrutt, hvor i det minste to av årene var den **direkte** årsaken fotografens tilnærming og mangel på grunnleggende etikk. At NRK sender dette gjør det enda verre, ikke bare har fotografen ødelagt tranenes hekking flere år på rad, men programmet formidlet og langt på vei også legitimerte uansvarlig fotografisk oppførsel til yngre norske fotografer. Dette spørsmålet reiser en diskusjon om etikk som er stor og kompleks. I en tid da det biologiske mangfoldet bokstavelig talt blir borte mellom fingene våre, og den ene etter den andre arten av pattedyr, fugl, fisk og insekter havner på rødlista, avslører mange fotografer etter min mening en iøynefallende mangel på respekt for den naturen de ønsker å dokumentere. Jeg vil anta at de

Havørn fra «kjøpeplass» i Finland

fleste naturfotografer har spurt seg selv: «*hvorfor driver jeg med dette?*», og jeg vil også anta at de fleste vil svare med klisjéen: «*jo... fordi jeg elsker naturen og er fascinert av det biologiske mangfoldet*». Det er imidlertid mange fotografer der ute, det er vanskeligere og vanskeligere å bli sett, og kravene til å komme opp med spektakulære løsninger og situasjoner blir stadig mer påkrevende. Skal man bli publisert må man klare «det lille ekstra» og i en kontinuerlig jakt på dette spektakulære bildet blir det lett å trække over en viktig grense ... og har man først trakkert over er det lett å forskyve den etiske forankringen i bunnen.

«*Mange naturvernere og profesjonelle biologer ser faktisk på naturfotografer som en trussel, en holdningsløs sverm av konsumerende forbrukere!*»

Alle dyrefotografer har på et eller annet tidspunkt blitt utfordret på sine etiske verdier og det finnes drøsevis av eksempler på profilerte fotografer som ikke har taklet nettopp dette. Kaller man seg først «naturfotograf», har man etter min mening også et spesielt etisk ansvar for den naturen man ønsker å dokumentere. Det er etter min mening respektløst å utøve reirfotografering ... på generell basis, - og hvorfor vil vi fotografer alltid prøve å komme

«enda litt nærmere og enda litt nærmere» inntil objektet selvsagt til slutt tar til vingene/beina og stikker? ... kanskje i en følsom periode når dyr og fugler har små unger i gresset som vi ikke har observert, eller de er i en marginal periode på vinteren da de skal bruke så få kalorier som mulig for i det hele tatt å overleve lave temperaturer i kombinasjon med liten fødetilgang. Naturfotografer har rett og slett et omdømmeproblem. Mange naturvernere og profesjonelle biologer ser faktisk på naturfotografer som en trussel, en holdningsløs sverm av konsumerende forbrukere!

Fjellrev på vei til foringsautomat i Dovre ?

Dovre's siste lirype?

Jada, jeg *har* drevet med reirfoto sjøl, men jeg er ikke stolt av det. Det er lenge siden og jeg gjør det ikke lenger. **Reirfoto er ikke OK**, uansett hvilken art det dreier seg om. Selvsagt er det arter som er mer robuste enn andre, men å gradere dette blir bare søl. Jeg oppfordrer derfor naturfotografer til å avstå fra alle former for reirfoto og jeg håper inderlig at jeg i framtida vil slippe å se flere bilder i denne kategorien i ulike formidlingsmedier.

Ja til «kjøpeplasser»

I motsetning til den nærmest fraværende diskusjonen om reirfotografering og dyrefotografens etikk og adferd i felt, er norske naturfotografer derimot svært opptatt av etiske spørsmål rundt åtefotografering. Dette er for meg et paradoks og jeg stiller meg litt uforstående til en etisk begrunnet kritikk av det å fotografere på utlagt åte så lenge objektet faktisk kommer til åtet av egen fri vilje.

«denne (nedlatende) holdningen er mer begrunnet i en konkurransementalitet fotografer mellom enn i en bærekraftig etisk holdning.»

Jeg legger merke til at mange er nedlatende til såkalte «kjøpeplasser» der det er tilrettelagt for fotografering av

bla. rovdyr og rovfugl. Jeg tror faktisk at denne holdningen er mer begrunnet i en konkurransementalitet fotografer mellom enn i en bærekraftig etisk holdning. Det er greit nok at noen av oss kanskje har sett litt for mange av disse bildene og er lei av dem, men kall det ikke etisk betenkelig. Det eksisterer nå en hel liten næringsgren i østre Finland som lever av å vise fram bla. finsk-russiske bjørner. Mange personer kan faktisk tjene penger på at disse dyrene nå er i live i motsetning til døde. Jeg snakket en gang med en finsk biolog som var rasende fordi lokale jerver kom regelmessig til en foringsplass og etter hans mening endret vaner og adferd tilpasset foringen. Dét var etter min mening å male Fanden på veggen! Geografisk var dette et mikroskopisk punkt i et endeløst landskap, disse to jervenes spisevaner betydde ingen ting for populasjonen som helhet og det viktige i denne sammenhengen var at lokale aktører kunne tjene penger på at jerven faktisk var i live og kunne formere seg! På samme måten har «kjøpesteder» som for eksempel i Flatanger trukket mange betalende turister til bygda, generert sekundære omsetninger og faktisk endret folks holdninger lokalt til både rovfugler, naturvern .... og bioturisme. Jeg vil derfor rope et høyt og rungende « Ja til «kjøpeplasser»!

En ny holdning i viltforvaltningen
NRK igjen! Denne gangen viste de framgangsmåten ved

Sangsvaner fra «kjøpeplass» ved Tysslingen i Sverige

et såkalt «uttak» av en jervetispe med unger i vinterhiet. Det ble sagt at Stortinget har bestemt at Norge skal ha 39 ynglende jervetisper i Norge. Dette er ikke helt riktig, det skal være minimum 39 ynglende jervetisper. Likevel rides tallet 39 som en mare i forvaltningen. Det hører også med til historien at tallet nylig nesten ble halvert fra 65 til 39. Mens det biologiske mangfoldet er dokumentert i krise er

«jegerorganisasjonene utgjør etter min mening en reaksjonær kraft i dagens viltforvaltning.»

norsk viltforvaltning fremdeles basert på en gammeldags 60-tallstenkning som ensidig vektlegger hensynet til husdyr på utmarksbeite og jegerens sektorinteresser. Vi lever nå i 2016, og naturen er ikke lenger et uuttømmelig skattekammer som jegerne kan boltre seg i som de vil. Jeg mener at mange jegere, og ikke minst jegerorganisasjonene, har et betydelig forbedringspotensiale med hensyn på hensynet til biologisk mangfold, og de samme jegerorganisasjonene utgjør etter min mening en reaksjonær kraft i dagens viltforvaltning. Vi setter ut fjellrev i Dovre (svært prisverdig), men samtidig skal vi forvalte reinstammen slik at den gjennomsnittlige slaktevekta ikke går ned, noe som fører til at «alle» dyr i populasjonen er i

like god tilstand/kondisjon og at ingen svake dyr omkommer naturlig av utmattelse om vinteren. Vi ønsker heller ikke å ha jerv i fjellheimen som legger igjen åtsler til fjellreven. Det finnes følgelig ikke et eneste kadaver i hele Dovre og resultatet er at fjellrevene må leve på foringsautomater hele vinteren igjennom. Jeg husker Dovre i september for et par år siden, fjellet svirret av rypejegere og fuglehunder med røde frakker (i nasjonalparken!). Det fantes tilsynelatende ikke ei rype igjen i hele platået og jegerne var frustrerte. Likevel ga de seg ikke, og prøvde dag etter dag, å ta livet av «den aller siste rypa».

«Hvorfor ser vi ikke flere naturfotografer på barrikadene for å bevare vårt sårbare biologiske mangfold?»

Vi kan ikke lenger få i pose og sekk. Alarmen har gått for lenge siden og den biologiske diversiteten blir borte mellom fingrene våre. Det biologiske mangfoldet har en egenverdi!, en egenverdi uavhengig av menneskers egennyttige og subjektive verdisetting av naturens ulike komponenter. Hvor er naturfotografene i naturvernet? Hvorfor ser vi ikke flere naturfotografer på barrikadene for å bevare vårt sårbare biologiske mangfold?

Fotokonkurransens høstrunde

Gullmedalje: Jørn Hagen: «Elg»

Jørn Hagen fra Østlandsavdelingen gikk helt til topps og kan smykke seg med gullmedaljen i andre runde av fotokonkurransen 2015. Det blinkende sølvet gikk til Brit Indahl Lande fra Sørlandet, mens bronzen gikk til Midt-Norges Wenche Anita Larsen Dahle.

Sølvmedalje: Brit Indahl Lande: «Omsorg»

Også i høstens runde av fotokonkurransen fikk juryen fra BioFoto Sverige en tøff oppgave. 132 fotografier ble vurdert. Det sto om skimrende gull-, glitrende sølv-, og gyllen bronsemedalje. I tillegg skulle juryen dele ut honorable mentions (HM), og en plass i "Hall of Fame", som du kan se på biofoto.no.

32 bilder fordelt på 25 fotografer fikk Accepted i den første vurderingsrunden. Deretter kom den videre utvelgelsen der juryens endelige resultat ble slik:

Gullmedalje: Jørn Hagen - Østlandet
Sølvmedalje: Brit I. Lande - Sørlandet
Bronsemedalje: Wenche Anita Larsen Dahle - Midt-Norge

HM - Arne K. Mala - Hordaland
HM - Geir Antonsen - Nordland
HM - Terje Gran - Midt-Norge
HM - Brit Indahl Lande - Sørlandet
HM - Finn Nilsen - Midt-Norge
HM - Geir Hansen - Midt-Norge
HM - Stein Kristian Martinsen - Østlandet

Bronsemedalje Wenche Anita Larsen «Tiur»

Beste lokallag i høstrunden:

BioFoto Østlandet	- 24 poeng
BioFoto Sørlandet	- 21 poeng
BioFoto Midt-Norge	- 20 poeng
Nordland BioFoto	- 11 poeng
BioFoto Møre og Romsdal	- 9 poeng
BioFoto Hordaland	- 7 poeng
BioFoto Rogaland	- 1 poeng
BioFoto Troms	- 1 poeng
BioFoto Indre-Østland	- 1 poeng

Under Norsk NaturFotoFestival på Ski 11. - 13. mars, kan du i foajeen på Ski kino selv få se de seks medaljevinnende bildene i fotokonkurransen. Selve kåringen av årets vinner og beste lokallag finner sted under landstreffet på Smøla 3. - 5. juni.

VI GRATULERER MED FLOTT RESULTAT I HØSTRUNDEN!

Tekst: Anne-Lise Stangenes

Bok om Børgefjell

Byrkije Børgefjell av Steinar Johansen og Kjartan Trana, Embla forlag, 256 s.

Denne boka utkom i november 2015 og lå nok under treet til mange naturelsker landet rundt nå sist jul.

Mottagerne ble ikke skuffet. Dette er ei svært god bok hvor både teksten og ikke minst bildene er av ypperste kvalitet.

Etter innledningen som blant annet beskriver tilblivelsen av nasjonalparken i 1963 så er ca ¾ av boka omtale av de forskjellige områdene i form av beskrivelse av turer

forfatterne har vært på. Dette er svært nyttig for de som planlegger egne turer i området. Små kartutsnitt viser området for hver enkelt tur.

I motsetning til de fleste andre fjellområder i Norge er Børgefjell helt fritt for T-merkede løyper og turisthytter. Etter turdelen følger beskrivelse av områdets historie hvor mye vekt er lagt på det samiske siden de tross alt var her først. Historien om sølvskatten som ble funnet og om den som kanskje ikke er funnet enda er også med.

Det unike dyre- og særlig fuglelivet i området er beskrevet sammen med hvilke trusler naturen der står overfor til tross for at området er vernet som nasjonalpark. Jakt og fiske er beskrevet med passe detaljeringsgrad for å unngå rush av folk til området med mest ryper og til vannet med den største fisken. Omtale av hvordan nasjonalparken forvaltes og av hvem gir et innblikk i hva som kreves for å unngå at området forringes.

Til slutt gis en oversikt over nettadresser med mer informasjon og angivelse av kilder forfatterne har brukt. Alt i alt en meget solid og god bok som fungerer som oppslagsverk ved både planlegging av egne turer og som hyggebok i godstolen.

Edvard Bergene

Naturfotografiets historie i Norge

- For første gang utgis en bok som gir en fremstilling av naturfotografiets historie i Norge.

Et kraftfullt bilde fra ferden over Grønland i 1888.
Foto: Fridtjof Nansen/NB

Jeg er full av forventning når jeg begynner å lese i «Norsk naturfotografi - i et historisk perspektiv» av Pål Hermansen.

Ikke bare er det første gang jeg blar i en slik fremstilling (naturlig nok, siden det ikke fins andre), men temaet er jo så fantastisk interessant også.

Boken begynner med en fremstilling av hvordan avbildning av naturen har utviklet seg i den vestlige kulturkrets. Så beskrives fotografiets inntreden litt mer grundig før vi begir oss inn i Norge og Naturfotografiets historie her på berget.

Vi blir presentert for pionerene i Norge og mange tidlige naturfotografer, deres personlige stil og betydning for både fotografiet og synet på norsk natur. Deretter presenteres fotografer fra nyere tid. Den siste bolken i boken handler om påvirkningsfaktorer og trekk ved dagens naturfoto.

Her er mye gull! Bildene er svært gode og illustrerer ulike stiler og utviklingstrekk. Jeg syns de filosofiske vinklingene i begynnelsen av boka er litt tynne, men det

må de jo være skal man komme fram til det som er tema: beskrivelsen av naturfotografi i Norge. Og her koser jeg meg. Jeg leser om gamle mestere, som faktisk var mestere. Ikke bare fordi de kjempet seg fram i ulendt terreng med utstyr med store begrensninger, men fordi de simpelthen skapte fotografiske mesterverk som står seg godt i dag – og som i stor grad har formet vårt syn både på fotografi og norsk natur.

Hermansen har plukket ut flotte bilder som illustrerer godt. Bildene fra nyere fotografer er også utmerkede og en nytelse å se. Noen av dem har vi sett før, og er nesten som ikoner å regne. Flott å få disse samlet i en bok! Ingen tvil om at jeg liker denne boken.

Norske Naturfotografer

Dette er en bok som er utgitt til Norske Naturfotografers (NN) 40 års jubileum, og det blir tydelig etter hvert som du leser. I utvalget av norske naturfotografer fra nyere tid, er alle som presenteres medlemmer i NN, noe som er selvsagt i en bok til denne foreningens 40 års jubileum, men ikke like selvsagt utfra bokens ambisiøse tittel «Norsk

Fiskeinnretning med laksekjær, Foto:
Hartvig Huitfeldt-Kaas/Norsk Skogmuseum

Katt som jakter på tårnseilere, et ikonisk bilde fra 1980-årene.
Foto: Rolf Sørensen

naturfotografi, - i et historisk perspektiv». Kanskje burde omslaget hatt plass til undertittelen «til feiringen av NNs 40 års jubileum». Det ville i hvert fall gitt meg en riktigere forventning før jeg begynte å lese.

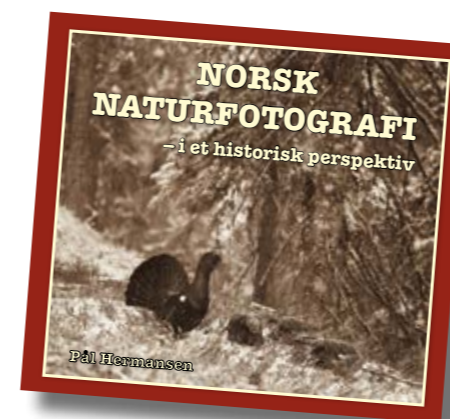
Naturfotografi i utvikling

I kapitlet om norsk fotografi i utvikling, vies konkurransenes betydning stor plass, de som har falt for fristelsen til å jukse får sin omtale, digitaliseringen og fremveksten av foreninger også. BioFoto og NNs tilblivelse får fylldig plass. Dette er også et oversiktlig og interessant kapittel. Jeg savner imidlertid noe om fotografering via kommersielle tilretteleggere. Så stor innflytelse dette har fått for hva slags bilder som lages og vises, syns jeg dette hadde fortjent å nevnes.

Men hva man skriver om og hvem man omtaler tenker jeg må være noe av det vanskeligste å velge i en bok som denne og jeg syns forfatteren/utgiverne har gjort en svært god jobb. På 200 sider får vi veldig mye interessant lesning og glimrende, representative bilder. For meg har det rett og slett vært en nytelse å lese. En stor takk til Pål Hermansen og NN for utgivelsen av denne boken!

Det er en bok som anbefales for alle naturfotointeresserte i Norge.

Pål Brenne

Pål Hermansen: Norsk naturfotografi - i et historisk perspektiv
Tellus Forlag 2016
206. s

Jan Rabbens bilder av blomster som speiler seg i dråpene på et edderkoppnett var originale da de ble publisert tidlig i 1980-årene.

Ingen vei videre... Isbjørn i drivisen ved Svalbard. Bildet fikk førstepris i BBC Wildlife Photographer of the Year 2012.
Foto: Ole Jørgen Liodden/NN

© Foto: Carsten Egevang

NORSK NATURFOTOFESTIVAL

SKI 11. - 13. MARS 2016

www.nnff.no

Foredrag i SKI KINOSENTER med:
TORGEIR BERGE OG BERIT HELBERG
TOM SCHANDY
BO EIDE
MARCUS BLEASDALE
BRUNO D'AMICIS
HANS JACOB FINSTAD
KAI JENSEN
MATS ANDERSSON
ARNE NÆVRA OG TORGEIR BECK LANDE
MAGNUS LUNDGREN
CARSTEN EGEVANG
STEIN P. AASHEIM
HELGE SKODVIN
JOSÉ BENITO RUIZ
ARVE HENRIKSEN
NORSKE NATURFOTOGRAFER
VILLMARKSBARNA

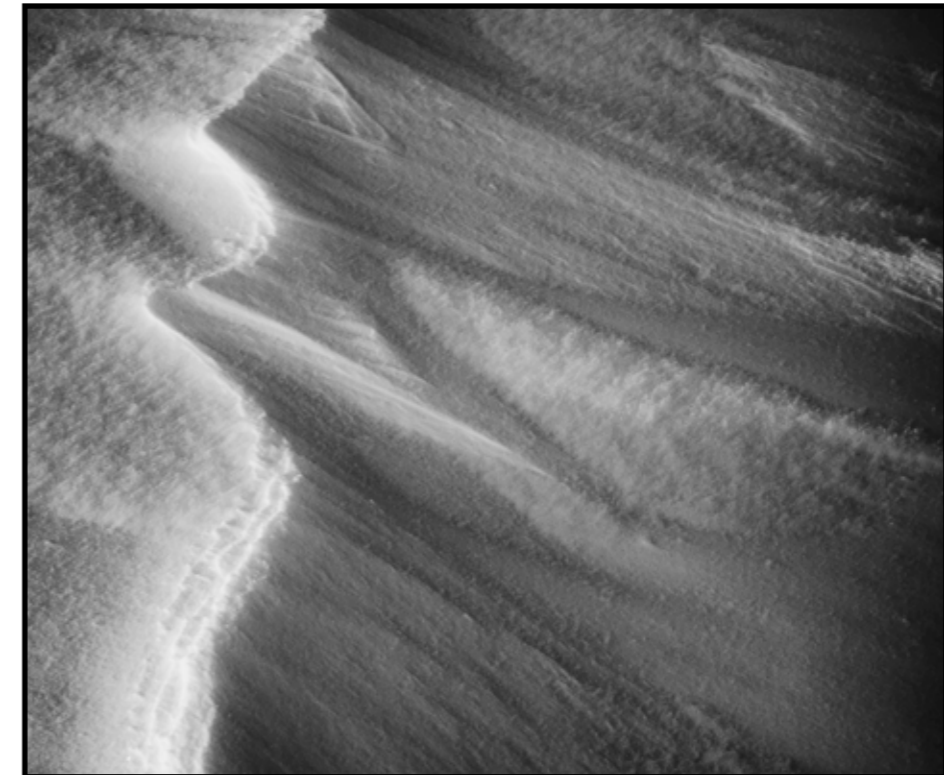
Fotoutstillinger:
STJERNETORGET SKI STORSENTER
THON HOTEL
GALLERI HAVSTAD
SKI KINOSENTER

STOR FOTOMESSE PÅ THON HOTEL

Fullt program og mer info: www.nnff.no

物 JP•PRO

Spennende å se om verden henger sammen litt til!

Slik lød en julehilsen jeg fikk nå i julen 2015.
Og ja, det er jaggu kvalifisert å spørre.

Det er to ting jeg undrer meg over i den sammenheng akkurat nå. Det ene er hvor ivrig mange virker å være for «å ta» den som uttaler seg om noe bærekraftig og miljøvennlig, og som på ett eller annet punkt i livene våre vil dreie seg om å avstå eller trappe ned på noe vi (for)bruker tankeløst av i dag. Miljøvern koker sakte men sikkert ned til individuelle valg. Den tanken svir og bortimot fornærmer kan det virke som. En som melder noe, gjerne som er relevant og på sin plass, får straks høre at han/hun ikke er bedre selv. Det skal liksom ikke være lov å mene noe om disse sakene om man ikke selv er et plettfritt forbilde. Hvor kommer vi da, lurer jeg? Om du som leser dette er en av disse dommerne, så tenk over det en gang til. Om du motvillig tvinger fram litt selvinnsikt, vil du oppdage at også du har meninger (og ytringer) der du selv kanskje har manglende kunnskap eller dårlig praksis å vise til. Det er ikke ensbetydende med at du tar feil, eller ikke er relevant. Jeg for eksempel, har fått passet påskrevet for at jeg er mot

liberalisering av snøskutertrafikk - argumentert med at jeg bare skal ti stille siden jeg kjører en tung dieselbil. Jeg skjønner mekanismen bak en slik reaksjon, selv om jeg syns det er unødvendig.

Det jeg virkelig ikke skjønner, er at noen kan finne på å selge Svartisen som eksklusive isbiter til andre verdenshjørner. Er det i det hele tatt mulig å finne et forretningskonsept med så sterk symbolverdi mot seg selv? Denne saken burde si det meste når det kommer til debatten om selvråderett vedrørende naturressurser. Snakk om å selge bestemora si!

Det blir rett og slett spennende å se om verden henger sammen litt til.

Tekst og foto: Lars Andreas Dybvik

Hei og hå!
Godt nytt år!

Det nye året er i full anmarsj og vi alle er sikkert ute i trening på ett eller annet felt. Noen skal ha bedre helse, andre skal ikke spise ditt eller datt, mens vi naturfotografene er rundt om kring på jakt etter bedre og bedre bilder. Spennende er det i hvert fall. Vi ser unge lovende naturfotografer tre frem. Vi ser de store naturfotografene kjører på! Vi ser at BioFotingene deler fantastiske bilder over hele landet.

Man lurer av og til på hvor det hele skal ende. Hvor og når er det aller beste naturfotografiet tatt og hva skjer da? Det får vi forhåpentligvis ikke vite i 2016. For min del håper jeg 2016 bringer mange flotte foto turer rundt om i landet. Jeg håper vi er flinke å invitere andre med og inkludere hverandre med i den kunnskapen vi sitter på. For sammen gjør vi hverandre sterkere. I følge min mening da..

Norsk naturfoto festival på Ski er i anmarsj i disse tider også. Det blir

spennende å se hva 60 chicks – wild pics oppnår der! 20 kvinner fra Norge, 20 kvinner fra Sverige og 20 kvinner fra Finland har sine bilder stilt ut på festivalen. Det er et flott initiativ! BioFoto har også, tradisjonen tro sin utstilling under festivalen.

Når jeg kikker på programmet for festivalen, ser jeg også at BioFoto er godt representert. Jeg ønsker våre medlemmer med bilder på utstilling lykke til, og jeg håper publikum gir dere den responsen dere har gjort dere fortjent til.

Videre utover i 2016 kommer det et landstreff med årsmøte. Nytt av året, skal ikke alle som deltar på landstreffet delta på årsmøtet. Vedtaket fra i fjor gjør at lokallagene har mer makt i foreningen. Dette tenker jeg er flott, for det er jo dere/ vi i lokallagene som bør få si hvordan ting skal være. Jeg håper mange tar seg turen, både landstreff«seniorer» og nye landstreffdeltakere. Dette kan bli årets happening.

Jeg vil takke for oppmerksomheten. Takker fortsatt for tilliten. Godt foto-år!

Silje-Mari Karlsen,
Sekretær BioFoto

Så här i slutet av januari, när jag skriver detta, reflekterar jag lite över varför min egen fotografering går liksom på sparlåga under vintern. Är det den lite trista, snöfattiga skånska vintern, det sparsamma ljuset eller flyttfåglarnas frånvaro som är orsaken? Kanske en kombination av alltsammans? Jag inser att det är ganska korkat, för det finns ju hur mycket naturfotomotiv som helst även under denna årstid. Det har också visat sig att jag ofta kommer hem med många bra bilder och naturupplevelser, de gånger jag ändå har gett mig ut i naturen under vintern. Hopp om bättring till nästa vinter!

Spalten heter ju Nytt från BioFoto Sverige, men låt mig ändå för ett ögonblick titta tillbaka på 2015.

Ett bra år för vår förening! Mer än 430 medlemmar, vilket är all time high, massor av aktiviteter i hela landet och en sund ekonomi. Ett stort tack till alla eldsjälarna, som utan ett öre i ersättning har åstadkommit allt detta! Det ger oss ett bra utgångsläge för fortsatt positiv utveckling under 2016.

Om jag därutöver skulle få önska något, skulle det möjligen vara fler yngre medlemmar. Vi vill ju självklart vara en attraktiv förening för naturfotografer i alla åldrar!

Jag kan inte avhålla mig från att skriva några rader om ett samarbete mellan BioFoto-föreningarna i Finland, Norge och Sverige, där 20 damer från varje land, tillsammans ordnar en fotoutställning som skall visas i alla tre länderna. Den första utställningsplatsen var på Naturfotodagen 13 februari i Västerås, därefter

på Norska Naturfotofestivalen i Ski den 11–13 mars, för att avslutas i Finland. Utställningen skall visa naturen, sedd genom 60 kvinnliga naturfotografers ögon och har fått det fyndiga namnet "60 chicks – wild pics". Missa inte att besöka denna om ni har chansen!

Det börjar också dra ihop sig till årsmöte. Detta år är det lokalavdelning Skaraborg som står som värdar, med ansvar för de praktiska arrangemangen. Årsmötet äger rum lördagen den 2 april och kommer att hållas på Billingens stugby och camping vid Skövde. Förutom årsmötesförhandlingarna, bjuds även på ett intressant program med fotoutflykter, både tranor och orrspel står på programmet, samt bildvisning av Jonas Forsberg/N! Varmt välkomna alla BioFoto-medlemmar!

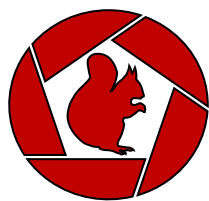
Just nu arbetas det också intensivt ute i lokalavdelningarna med att fastställa programmet för 2016. Som vanligt är det min förhoppning att alla medlemmar gör sin röst hörd, så att programmet blir attraktivt för så många som möjligt. Det är redan nu klart att BioFoto Stockholm arrangerar en storslagen fotoresa till Brasilien! Förhoppningsvis blir 2016 ännu ett intressant och innehållsrikt naturfoto-år. Förutom alla planerade arrangemang tillkommer en mängd spontana utflykter efterhand. Håll utkik på hemsidan www.biofoto.se, på Facebook samt i nyhetsbrevet. Alla BioFotos medlemmar, såväl i Sverige, Norge och Finland är som vanligt välkomna på samtliga arrangemang.

Nu har nästan alla svenska lokalavdelningar sina egna Facebook grupper. Ett utmärkt socialt media för spontana aktiviteter, snabb informations spridning och enkel uppladdning av bilder. Gå med i lämplig grupp, eller varför inte i alla.

Avslutningsvis vill jag hälsa alla medlemmar välkomna till ett nytt år med BioFoto. Känn dig alltid varmt välkommen till våra arrangemang. Hoppas vi ses!

Curt Leidig
ordförande, BioFoto Sverige

BioFoto

Forening for naturfotografer

Leder: Ola Arnfinn Loe
ola@biofoto.no
Tlf. 469 63 142

Nestleder: Anne -Lise Stangenes
anne-lises@biofoto.no
Tlf. 412 08 893

Sekretær: Silje Mari Karlsen
Silje@biofoto.no
Tlf. 971 50 680

Kasserer: Leif Otto Listhaug
leif@biofoto.no
Tlf. 91327514

Webansvarlig: Jonathan Björklund
jonathan@biofoto.no
Tlf. 413 43 547

Merkantil: Linda Bjørgan
Linda@biofoto.no
Tlf. 90631241

Varamedlemmer:
Heidi Mellingen, heidi@biofoto.no
Tlf. 93480678

Leiv Arne Åkset, Leiv@biofoto.no
Tlf. 91315673

Redaktør Naturfotografen:
Pål Brenne
naturfotografen@biofoto.no
Tlf. 412 04 646

Biofoto Sverige: Curt Leidig
curt@leidig.se
www.biofoto.se

HVEM ER BIOFOTO-MEDLEM I DITT DISTRIKT?

Vi tilbyr en service hvor du kan få en utskrift av medlemslisten for ditt distrikt. Kontakt sekretæren skriftlig og angi postnummerområdet du er interessert i.

HUSK KORREKT ADRESSE

Logg deg inn på vårt medlemsregister og gjør endringene direkte på din medlemskonto. Husk å legge inn telefonnummer også - da blir det enklere å formidle kontakt mellom medlemmene.

KONTINGENT

Ordinære medlemmer 500,-
Pensjonist (over 67 år)/ungdom under 18 år/
student (gyldig studiebevis) 300,-
familiesmedlemmer 100,-.

Ledere i lokalavdelinger

Sørlandet: Annette W. Høyland
wimme72@hotmail.com., Tlf. 41284663
http://sorlandet.biofoto.no/

Rogaland: Kolbjørn Pedersen
kolpeder@broadpark.no. Tlf. 936 90 832
http://rogaland.biofoto.no/

Hordaland: Anders Lundberg
anders.lundberg@uib.no. Tlf. 915 87 014
http://hordaland.biofoto.no/

Midt-Norge: Einar Hugnes
einar.hugnes@combitel.no, Tlf. 990 49 508
http://midtnorge.biofoto.no/

Nordland: Tommy Andreassen
tommy@photoview.info. Tlf. 958 55 336
http://nordland.biofoto.no/

Troms: Håkon Langmo
hakon@biofoto.no. Tlf. 952 59 063
http://troms.biofoto.no/

Indre Østland: Styret v/Leiv Arne Åkset
leiv@biofoto.no. tlf. 91315673

Østlandet: Kåre Hoftvedt
kaare02@hotmail.com. Tlf 97967039
http://ostlandet.biofoto.no/

Kontingent Biofoto Sverige betales på svensk postgiro 1360935-9.

ORAKELTJENESTEN OG ANDRE HENVENDELSER

Orakeltelefonen ringer jevnt og trutt, og oraklet synes det er fint å bli vekket kl. 07 - men da bør spørsmålet være interessant! Mobiloraklet nås på tlf 906 00 390. Du kan også bruke vår epostadresse bio@foto.no.

INTERNETT

Du kontakter oss lett via internett
www.biofoto.no

SIXTY CHICKS * WILD PICS

NATURFOTODAGEN I VÄSTERÅS, SVERIGE 13.2.2016

NORSK NATURFOTOFESTIVAL I SKI 11.-13.3.2016

HALTIA FINLANDS NATURCENTRUM juni 2016 - våren 2017

BIOFOTO.FI
BIOFOTO.NO
BIOFOTO.SE

NESTE NF

nr 2 - i postkassa ca 3/6, frist for innlevering av stoff: 20/3.
nr 3 - i postkassa ca 14/9, frist for innlevering av stoff: 19/6.
nr 4 - i postkassa ca 30/11, frist for innlevering av stoff: 1/10.

Om forsendelse, bildestørrelse m.m., se side 3.

Stjørdal Foto-

nettbutikken for fotografer

stjordalfoto.no

Stjørdal foto er en kjedeuavhengig fotobutikk for entusiaster. Varesortimentet er håndplukket og de lagerfører alltid de mest populære produktene. "Vi tester utsyret selv og kan gi kunden kvalifiserte råd utifra deres behov - uten at det koster mer. Vi garanterer kunden markedets beste pris" forteller Kjetil.

Stjørdal Foto er eid og drevet av prisbelønnet naturfotograf Kjetil Schjølberg, som lever og ånder for naturfoto. De ansatte er også levende

interessert i foto. "I løpet av noen få år har vi fått mange kunder over hele Norge. Kanskje på grunn av vårt motto: "fornøyde kunder kommer tilbake". forteller Kjetil stolt. Stjørdal Foto driver også med utleie av utstyr samt innbytte og salg av brukt utstyr. De har også leasing av supretele og pro- kamera. Ta gjerne kontakt med butikken for tilbud. På livechaten i nettbutikken er de lett å komme i kontakt med. Besøk stjordalfoto.no.

Ukens utstyrstips fra Kjetil:

1. *Gitzo 3542LS tripod*
2. *Uniqball 45X stativhode*
3. *Nikon 200-500mm*
4. *CANON EF 400mm f4 DO II*
5. *Aquatech elite undervannshus*

Canon EF 400mm f4 DO II   Uniqball UBH 45X

Pris kr. 69.990,-

Pris kr. 5.200,-

Gitzo 3542LS

Pris kr. 8.790,-

Aquatech Elite hus

Pris fra kr. 19.990,-